NORAKSTS
Lieta Nr.A42756209
AA43-0874-10/5

# SPRIEDUMS
## Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2010.gada 3.jūnijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja S.Zakrevska,
tiesneses I.Amona un Z.Kupce,

piedaloties pieteicējas *J.F.* pārstāvim zvērinātam advokātam Valerijam Andrejevam, atbildētājas Rīgas pilsētas pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes Rīgas bāriņtiesas pilnvarotajai pārstāvei *I.L.*, atbildētājas Olaines novada pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes Olaines novada bāriņtiesas pārstāvei *I.V.* un trešajai personai *F.F.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta par *J.F.* pieteikumu par Rīgas bāriņtiesas 2009.gada 25.marta lēmuma Nr.1-6/740 „Par *D.F.* aprūpes tiesību atjaunošanu *J.F.*" atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu, atjaunojot *J.F.* nepilngadīgās *D.F.* aprūpes tiesības, sakarā ar *J.F.* apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2009.gada 4.septembra spriedumu.

## Aprakstošā daļa

[1] Ar 2009.gada 25.marta Rīgas bāriņtiesas (turpmāk arī – Rīgas bāriņtiesa vai atbildētāja) lēmumu Nr.1-6/740 „Par *D.F.* aprūpes tiesību atjaunošanu *J.F.*" (turpmāk - Lēmums) *J.F.* atteikts atjaunot *D.F.* aprūpes tiesības.

Lēmums pamatots ar šādiem argumentiem.

[1.1] 2008.gada 15.decembrī Rīgas bāriņtiesā saņemts pieteicējas iesniegums ar lūgumu atjaunot viņai *D.F.* aprūpes tiesības, jo turpmāk pati vēlas rūpēties par meitu.

[1.2] Ar 2008.gada 11.jūnija Rīgas bāriņtiesas lēmumu Nr.1-6/1335 pieteicējai atņemtas nepilngadīgās *D.F.* aprūpes tiesības, jo bijušas pamatotas aizdomas, ka pret bērnu ilgstošā laika periodā veikta vardarbība, kuru pieteicēja nav novērsusi, kā rezultātā pieļāvusi, ka bērns gūst veselībai un dzīvībai bīstamas traumas, kā arī nolemts neatņemt pieteicējai nepilngadīgās *V.F.* aprūpes tiesības.

[1.3] Ar 2008.gada 11.jūnija Rīgas bāriņtiesas lēmumu Nr.1-6/1336 lietā Nr.5-4/66-2008 *D.F.* ievietota ilgstošas sociālas aprūpes un sociālas rehabilitācijas institūcijā.

[1.4] Ar Liepājas pilsētas bāriņtiesas 2008.gada 12.jūnija lēmumu Nr.1-6/210 *F.F.* atņemtas *D.F.* aprūpes tiesības, savukārt ar Liepājas pilsētas bāriņtiesas 2008.gada 18.augusta lēmumu Nr.1-6/323 *F.F.* atjaunotas *D.F.* aprūpes tiesības.

[1.5] Ar Rīgas bāriņtiesas 2008.gada 10.septembra lēmumu Nr.1-6/1986 *D.F.* izbeigta aprūpe ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā.

[1.6] *D.F.* dzīvo kopā ar tēvu *F.F.* viņa faktiskajā dzīvesvietā */adrese/*.

[1.7] 2008.gada 26.jūnijā pieņemts lēmums par pieteicējas saukšanu pie kriminālatbildības pēc Krimināllikuma 141.panta otrās daļas un 315.panta kriminālprocesā Nr.11088097608 (2008.gada 22.septembra Rīgas tiesu apgabala prokuratūras informācija Rīgas bāriņtiesai).

[1.8] Ar Bāriņtiesas 2008.gada 8.oktobra lēmumu Nr.1-6/2185 nolemts pieteicējai neatjaunot nepilngadīgās *D.F.* aprūpes tiesības, jo nebija zuduši aprūpes tiesību atņemšanas iemesli.

[1.9] 2009.gada 23.februārī *F.F.* Liepājas bāriņtiesas darbiniekam paskaidrojis, ka nevēlas, lai tiktu mainīta *D.F.* ierastā vide, kā arī nevēlas, lai *D.F.* atgrieztos mātes aprūpē, jo pieteicēja neatzīst savu vainu notikušajā ar *D.F.*

[1.10] 2009.gada 29.janvārī Liepājas bāriņtiesas darbinieki, veicot *F.F.* dzīvesvietas */adrese/* pārbaudi, konstatēja, ka dzīvoklī nodrošināti atbilstoši apstākļi nepilngadīgu bērnu augšanai un attīstībai.

[1.11] 2008.gada 12.decembra psihologa atzinumā par psiholoģiskās pārbaudes rezultātiem darbā ar *D.F.* norādīts, ka pamatojoties uz *F.F.* lūgumu *D.F.* 2008.gada septembrī uzsākta sociālā rehabilitācija dzīvesvietā no vardarbības cietušajiem bērniem. Psihologa konsultācijas *D.F.* apmeklējusi kopā ar tēvu un mātes māti. *D.F.* ar psihologu kontaktējusies piesardzīgi, bijusi nedroša. Nepilngadīgajai uzradusies paaugstināta nedrošība attiecībās ar nepazīstamu cilvēku. Meitene droši jūtas tēva un mātes mātes klātbūtnē. Tēvs izprot bērna vajadzības. Atzinumā norādīts, ka šobrīd nav ieteicams bērnam mainīt ierasto vidi, lai nepieļautu papildus traumējošas situācijas.

[1.12] 2009.gada 17.marta vēstulē psihologs informēja, ka 2008.gada 27.novembrī pieteicēja interesējusies, vai meita *D.F.* apmeklē psihologu un vai to ir nepieciešams turpināt. Pieteicējai piedāvāts ierasties uz konsultāciju pie psihologa, bet turpmākā interese vai sadarbība nav notikusi.

[1.13] Rīgas bāriņtiesas darbinieki 2009.gada 10.martā pārbaudīja dzīves apstākļus pieteicējas faktiskajā dzīvesvietā */adrese/*, un konstatēja, ka pieteicēja īrē labiekārtotu trīsistabu dzīvokli. Pieteicēja paskaidrojusi, ka dzīvo kopā ar otru meitu *V.F.* Viena istaba iekārtota *V.F.* vajadzībām, bet otra istaba paredzēta *D.F.* *D.F.* nav iekārtota atsevišķa gultas vieta. Sarunā pieteicēja paskaidrojusi, ka dzīvokli izīrējusi uz vienu gadu un norādījusi, ka viņa gulēs kopā ar bērnu vienā

gultā. Dzīvokļa telpas uzkoptas. Dzīvesvietā ir visi nepieciešamie apstākļi, lai tur varētu dzīvot nepilngadīgi bērni.

[1.14] Ar 2009.gada 16.februāra Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijas lēmumu *D.F.* atzīta par cietušo kriminālprocesā Nr.11088097608, atzīstot par nepilngadīgās cietušās *D.F.* pārstāvi viņas tēvu *F.F.* (Bāriņtiesā saņemts 2009.gada 19.martā).

[1.15] 2009.gada 25.martā Rīgas bāriņtiesā saņemta SIA „*/Nosaukums/*" izziņa, ka pieteicēja strādā par pārdevēju SIA „*/Nosaukums/*" no 2008.gada 2.maija.

[1.16] Ar 2009.gada 16.februāra Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijas lēmumu krimināllietā Nr.11088097608 pieteicējai nolemts grozīt drošības līdzekli no uzturēšanās noteiktā dzīvesvietā uz sūtījumu saņemšanas adreses paziņošanu. Noteikts, ka sūtījumu adreses vieta ir */adrese/* (Rīgas bāriņtiesā saņemts 2009.gada 25.martā).

[1.17] 2009.gada 25.martā pieteicēja Rīgas bāriņtiesai iesniegusi dzīvojamās telpas īres līguma kopiju par viņas noslēgto dzīvojamās telpas */adrese/* īri uz vienu gadu līdz 2010.gada 4.janvārim.

[1.18] 2009.gada 25.martā *F.F.* telefona sarunā informēja Rīgas bāriņtiesu, ka neparedzētu apstākļu dēļ nevar ierasties uz bāriņtiesas sēdi, un paskaidroja, ka nevēlas, lai pieteicējai atjaunotu *D.F.* aprūpes tiesības, jo pieteicēja joprojām nav atzinusi savu vainu vardarbībā pret *D.F.* un šobrīd bērna interesēs nav mainīt ierasto vidi.

[1.19] Rīgas bāriņtiesas sēdē pieteicējas pilnvarotais pārstāvis paskaidroja, ka pieteicēja ir apmeklējusi psihologa konsultācijas, mainījusi dzīvesvietu, jaunais dzīvoklis pilnībā atbilst bērnu interesēm un vajadzībām. *D.F.* šobrīd dzīvo pie tēva *F.F.* nepiemērotos apstākļos - vienā istabā seši cilvēki. Bērna interesēs būtu atgriezties pie mātes, jo pieteicēja bērnam spēj nodrošināt labākus sadzīves apstākļus. Starp pieteicēju un *D.F.* ir cieša emocionāla saite. Šobrīd *F.F.* pieteicējai liedz tikties ar bērnu, neinformē par bērna atrašanās vietu, veselības stāvokli, garīgo veselību. Pieteicēja nav informēta, kas ikdienā pieskata *D.F.* Šobrīd bērns atrodas svešā vidē, pie svešiem cilvēkiem, savukārt psihologa atzinumā minēts, ka bērnam ir grūti atrasties svešā vidē. 2008.gada septembrī, kad *D.F.* ārstējās slimnīcā, pieteicēja atradās pie bērna. Pieteicējai būtu jāatjauno *D.F.* aprūpes tiesības, jo māte labāk spēs parūpēties par bērnu. Iespējams, ka pieteicēja krimināllietā tiks attaisnota. Ir informācija, ka *F.F.* šobrīd algotu darbu nestrādā, savukārt pieteicēja spēj materiāli nodrošināt divus bērnus, jo strādā trīs darbavietās. Pieteicēja apciemojot *D.F.* viņas dzīvesvietā Liepājā, pērk bērnam apģērbu, apavus, rotaļlietas, produktus un citas nepieciešamās lietas, ko apliecina pirkumu čeki.

[1.20] Rīgas bāriņtiesas sēdē pieteicēja iesniegumu uzturēja un paskaidroja, ka ir beigusi bērna emocionālās audzināšanas kursus, ieguvusi jaunas zināšanas, kā labāk saprast un audzināt bērnus no psiholoģiskā viedokļa. Uzskata, ka vienmēr savus bērnus ir labi audzinājusi un aprūpējusi. pieteicēja

paskaidroja, ka nekad nav atbalstījusi fizisku vardarbību pret bērnu, turpmāk grib dzīvot viena ar bērniem, nevēlas uzticēties nevienam vīrietim, viņas ģimenē nekad nav bijusi vardarbība. Tajā dienā, kad ar *D.F.* noticis nelaimes gadījums, viņa atradusies darbā, tādēļ nezina, vai *D.F.* cietusi no vardarbības, to izlemšot tiesa. Pēdējo reizi tikusies ar meitu pirms divām nedēļām Liepājā - pastaigājusies ar meitu astoņas stundas. Vairāk laika pavadīt kopā ar bērnu *F.F.* viņai liedzis. Vecākā meita *V.F.* ilgojoties pēc māsas, pagājušajās brīvdienās apciemojusi *D.F.* Liepājā, bet *F.F.* atļāvis māsām tikties tikai vienu stundu. Pieteicēja nav zinājusi, ka *D.F.* Liepājā apmeklē psihologu, tādēļ viņa kopā ar bērnu pie psihologa nav gājusi. Kad uzzinājusi, ka bērns apmeklē psihologu, telefoniski sazinājusies ar psihologu, kurš paskaidrojis, ka bērns konsultācijas apmeklē kopā ar tēvu un vecmāmiņu. *F.F.* teicis, ka *D.F.* šobrīd nodrošinātas bezmaksas psihologa konsultācijas. Pieteicēja neatzīst, ka viņa būtu vainojama notikušajā ar *D.F.*, kā arī neatzīst, ka bērns būtu cietis no fiziskas vardarbības un uzskata, ka novērsusi visus apstākļus, kādēļ viņai atņēma *D.F.* aprūpes tiesības, izpildījusi visus uzdevumus.

[1.21] Rīgas bāriņtiesa secinājusi, ka pieteicēja ir aktīvi sadarbojusies ar sociālo dienestu, izmantojusi sociālo darbinieku ieteikumus sociālo apstākļu uzlabošanai - uzlabojusi savus sadzīves apstākļus, pabeigusi apmācības kursus un ieguvusi jaunas zināšanas bērna emocionālajā audzināšanā, prasmes veidot attiecības ar bērniem, pildījusi likumā paredzēto vecāku pienākumu uzturēt personīgus kontaktus ar bērnu, iegādājusies bērnam nepieciešamo apģērbu, līdz ar to ir apliecinājusi savu vēlmi uzņemties rūpes par bērnu.

[1.22] Rīgas bāriņtiesa konstatējusi, ka pieteicēja neatzīst, ka *D.F.* cietusi no vardarbības, nav izpratusi savu atbildību par pieļauto vardarbību pret meitu, kā arī meitas aprūpē un uzraudzībā pieļautās kļūdas. Bāriņtiesa nav guvusi apliecinājumu tam, ka pieteicēja spēs pielietot iegūtās zināšanas un nodrošināt *D.F.* drošu vidi, atbilstošu uzraudzību un adekvāti rīkoties un novērsīs iespējamo apdraudējumu, kā arī atkārtoti nepieļaus situāciju, ka bērns atrodas veselībai un dzīvībai bīstamā situācijā nepietiekošas aprūpes un uzraudzības dēļ.

Rīgas bāriņtiesa ņem vērā psihologa atzinumā norādīto, ka šobrīd nebūtu pieļaujams mainīt meitenei dzīves apstākļus, lai nepieļautu papildus traumējošas situācijas, tāpat *D.F.* būtu jāturpina psihologa apmeklējumi, lai novērstu traumas radītās sekas.

[1.23] Izvērtējot risku bērna drošībai atgriežoties mātes aprūpē, Rīgas bāriņtiesa ņem vērā to, ka *D.F.* savas mazgadības dēļ nespēj sevi pasargāt no trešās personas apdraudējuma. Rīgas bāriņtiesa secina, ka nav atkrituši aprūpes tiesību atņemšanas iemesli, jo joprojām pastāv pamatotas aizdomas par vardarbību, kas ilgākā laika periodā veikta pret *D.F.* un pieteicēja kriminālprocesā ir aizdomās turamās personas statusā, kā arī neatzīst bērna aprūpē un uzraudzībā pieļautās kļūdas, kā rezultātā bija apdraudēta nepilngadīgās dzīvība, un bērnam bija sagādātas fiziskas un emocionālas

ciešanas, tādējādi atzīstams, ka nav atkrituši aprūpes tiesību atņemšanas iemesli, tāpēc nav pamata atjaunot aprūpes tiesības.

[2] 2009.gada 17.aprīlī Administratīvajā rajona tiesā saņemts *J.F.* pieteikums par Lēmuma atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu, atjaunojot pieteicējai nepilngadīgās *D.F.* aprūpes tiesības.

Pieteikums pamatots ar šādiem argumentiem:

[2.1] Rīgas bāriņtiesas norāde, ka pieteicēja ir saukta pie kriminālatbildības un pieteicējas apsūdzētās statuss nav mainījies, nav pamats atteikumam, jo krimināllietā Nr.11088097608 gala nolēmums nav pieņemts. Bāriņtiesa pieteicēju uzskata par vainīgu minēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā, un, vadoties no šīs pārliecības, pieņem lēmumus.

[2.2] Bāriņtiesas norāde, ka pieteicēja neatzīst, ka pieļāvusi nolaidību bērna aprūpē un uzraudzībā, ir arī pieteicējas nostāja krimināllietā. Bāriņtiesa šo apstākli vairākkārt norādījusi arī savos iepriekšējos lēmumos kā pamatu neatjaunot aprūpes tiesības. Tādējādi Rīgas bāriņtiesa vēlas izspiest no pieteicējas atzīšanos noziegumos, kurus viņa nav izdarījusi un kuros savu vainu neatzīst.

[2.3] Bāriņtiesas norādei, ka pieteicējai trūkst izpratnes par attiecīgo situāciju, nav nekāda pamata, jo katrai personai par attiecīgo situāciju ir sava izpratne un tā ir atkarīga no pieejamās informācijas. Šis jautājums atstājams psihologu kompetencē, turklāt pieteicēja nodibinājumā ,,Centrs Dardedze" ir beigusi vecāku apmācības programmu ,,Bērnu emocionālā audzināšana", ir apmeklējusi psihologa konsultācijas. Arī paskaidrojumos Rīgas bāriņtiesai pieteicēja norādījusi, ka nekad nav pielietojusi vai atbalstījusi fizisku vai cita veida vardarbību pret bērnu, ka pēc visa notikušā viņa vairs nav spējīga uzticēties svešiem cilvēkiem vai atstāt viņu uzraudzībā bērnus. Pieteicēja uzskata, ka ir pietiekami izklāstījusi savu izpratni par attiecīgo situāciju.

[2.4] Sociālā dienesta pārstāve ir atzinusi, ka pieteicēja ir spējīga parūpēties par diviem nepilngadīgiem bērniem.

[2.5] Pieteicēja ir veikusi virkni darbību, lai uzlabotu *D.F.* sadzīves apstākļus, nodrošinātu normālu viņas fizisko un psiholoģisko attīstību, noslēgusi jaunu īres līgumu un šobrīd dzīvo labiekārtotā trīsistabu dzīvoklī, kur viena istaba ir atvēlēta arī *D.F.* Rīgas bāriņtiesa atzinusi, ka dzīvoklī ir visi nepieciešamie apstākļi, lai tur varētu dzīvot nepilngadīgi bērni. Līdz ar to *D.F.* nebūs jāatgriežas iepriekšējā dzīvoklī, ar kuru viņai var saistīties nepatīkamas atmiņas.

Šobrīd *D.F.* dzīvo pie tēva Liepājā, kopā ar vēl sešiem svešiem cilvēkiem vienā istabā un pavada laiku ar cilvēkiem, kuri lieto alkoholu. Liepājas pilsētas bāriņtiesa nav spējīga izsekot *D.F.* ikdienas gaitām un tam, ar kādiem cilvēkiem viņa tiek atstāta kopā. Tādējādi pretēji psihologa atzinumam, *D.F.* atrodas svešā vidē ar svešiem cilvēkiem.

[2.6] Pieteicēja strādā par pārdevēju SIA „*/Nosaukums/*" un ir spējīga nodrošināt gan savu, gan abu bērnu uzturēšanu atšķirībā no bērnu tēva *F.F.*, kurš algotu darbu nestrādā vispār. Tajās reizēs, kad pieteicējai tika atļauts tikties ar meitu, viņa iegādājās bērnam nepieciešamās preces - apģērbu, apavus, rotaļlietas, produktus un citas preces, kuras bērna tēvs nebūtu spējīgs sagādāt.

[2.7] Pieteicēju un *D.F.* saista ciešas mātes un bērna emocionālās saites, kuras ar katru dienu kļūst arvien trauslākas. Šobrīd bērna tēvs liedz pieteicējai tikties ar meitu, neatklāj bērna atrašanās vietu, veselības stāvokli un vispār nesniedz nekādas ziņas par bērnu, tādējādi vēl vairāk attālinot meitu no mātes. Pieteicēja uzskata, ka tādējādi tiek nodarīts vēl viens trieciens bērna psihei.

[3] Atbildētāja - Rīgas domes Rīgas bāriņtiesa Administratīvajā rajona tiesā iesniegtajā paskaidrojumā pieteikumu neatzīst un uzskata to par noraidāmu, Lēmumā minētos argumentus papildinot ar šādiem apsvērumiem.

[3.1] Lēmums pieņemts, nevis prezumējot, ka pieteicēja ir vainīga noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, bet ņemot vērā visus lietas apstākļus, kā arī to, ka Lēmuma pieņemšanai saskaņā ar Civillikuma 203.panta pirmās daļas 5.punktu pietiek ar aizdomām par vardarbību pret bērnu, savukārt attiecīgajā gadījumā aizdomas ir vairāk nekā pamatotas.

[3.2] Kamēr kriminālllietā nav pieņemts galīgais nolēmums, kurā sniegts vispārējās jurisdikcijas tiesas vērtējums par pieteicējas tiesisku vai prettiesisku rīcību attiecībā pret *D.F.* veselības interesēm, pastāv un nav iespējams izslēgt pamatotas aizdomas par *D.F.* atstāšanu bezpalīdzības stāvoklī no pieteicējas puses. Bāriņtiesai nav pārliecības, ka bērns pie pieteicējas būs drošībā un viņa spēs bērnu aprūpēt, neatstājot bezpalīdzības stāvoklī un nepieļaus vardarbību pret bērnu.

[3.3] Bāriņtiesa ir izvērtējusi to, ka pieteicēja strādā algotu darbu, ir mainījusi dzīvesvietu, kurā ir labi sadzīves apstākļi, pieteicējai mainīts drošības līdzeklis no uzturēšanās noteiktā dzīvesvietā uz sūtījumu saņemšanas adreses paziņošanu. Bērns atrodas cietušā statusā kriminālllietā, kurā māte ir aizdomās turētās statusā par bērna atstāšanu bezpalīdzības stāvoklī un neziņošanu par bērna slepkavības mēģinājumu. Tomēr primāri tika ņemts vērā tas, ka joprojām pastāv apstākļi, kas liecina par pamatotu risku bērnam atrasties pieteicējas aprūpē un pieteicējas spējām aizsargāt *D.F.* no vardarbības. Tikai pēc tam tika vērtētas pieteicējas iespējas materiāli uzturēt bērnu un nodrošināt viņam dzīvesvietu.

[3.4] Lai gan pieteicēja noklausījusies bērnu emocionālās audzināšanas kursus, tomēr Rīgas bāriņtiesas 2009.gada 25.marta sēdē norādīja, ka vienmēr labi audzinājusi un rūpējusies par meitu, kursos tikai ieguvusi jaunas zināšanas bērnu audzināšanā, līdz ar to secināms, ka pieteicēja joprojām nav izpratusi savu nolaidību bērna aprūpē un uzraudzībā.

Pieteicējas norādītie apsvērumi liecina, ka pieteicēja joprojām neizprot pieļauto nolaidību bērna aprūpē, kas rada šaubas par pieteicējas izpratni par vecāka pienākumiem un spēju nodrošināt *D.F.* drošu dzīves vidi un uzraudzību.

[3.5] Bāriņtiesa nevar iegūt pārliecību par to, ka bērns pie mātes atradīsies drošībā, kamēr tiesa nav izlēmusi krimināllietu Nr.11088097608. Minētais apstāklis bija pamatā arī iepriekš pieņemtajiem Rīgas bāriņtiesas lēmumiem par *D.F.* aprūpes tiesību atņemšanu un aprūpes tiesību neatjaunošanu, un nav pamata uzskatīt, ka lietas faktiskie apstākļi būtu mainījušies.

[3.6] Pieteicēja ir pieļāvusi nolaidību bērna aprūpē un uzraudzībā, turklāt nav pārliecības, ka viņa spēs nodrošināt bērnam drošu dzīves vidi un uzraudzību. *D.F.* netika nodrošināta pienācīga aprūpe arī pirms notikuma, par kuru tika ierosināta krimināllieta. Minētos apstākļus apliecina VSIA „Bērnu klīniskās universitātes slimnīca" ārstu konsīlija 2008.gada 6.jūnija slēdzienā norādītais. Lai gan bērns nonācis slimnīcā smagā stāvoklī, bērna māte joprojām nav sapratusi, ka pieļāvusi kļūdas bērna aprūpē un uzraudzībā. Par pieteicējas neizpratni minētajā jautājumā liecina pieteicējas izteikumi Bāriņtiesas 2009.gada 25.marta sēdē: ‚es visu laiku pietiekoši labi esmu aprūpējusi bērnu" un „mūsu ģimenē nekad nav bijusi vardarbība.

[3.7] Apstāklis, ka pieteicēja nav pielietojusi fizisku vardarbību pret bērnu, nepierāda pieteicējas spēju rūpēties par *D.F.* un nodrošināt bērnam drošu dzīves vidi, jo bērns, atrodoties mātes aprūpē, nonāca dzīvībai un veselībai bīstamos apstākļos, kuros guva smagu fizisko un emocionālo traumu, tas ir, bērna māte ir pieļāvusi vardarbību pret bērnu un ir aizdomas par to, ka ir darījusi to apzināti.

[3.8] Pieteikumā norādītais, ka pieteicēja pēc notikušā vairs nespēj atstāt bērnus svešu cilvēku uzraudzībā, rada pamatotas šaubas arī par pašreizējo bērna mātes izpratni par bērnu uzraudzību, jo pieteicēja, acīmredzot, ir uzskatījusi, ka bērnu nodošana svešu cilvēku uzraudzībā ir pieļaujama un nav izvērtējusi šādas vecāka rīcības iespējamās sekas uz bērna drošību, viņa veselību un dzīvību.

[3.9] Pieteicējas argumenti par *F.F.* nespēju aprūpēt *D.F.* ir pretrunā ar lietā esošajiem materiāliem un neattiecas uz pārsūdzēto Lēmumu, jo Lēmumā vērtētas pieteicējas spējas rūpēties un nodrošināt *D.F.* uzraudzību, nevis vērtētas *F.F.* spējas aprūpēt bērnu.

[3.10] Ar Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijas 2009.gada 18.maija spriedumu krimināllietā Nr.11088097608 pieteicēja ir atzīta par vainīgu Krimināllikuma 141.panta otrajā daļā un Krimināllikuma 315.pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā un viņai piespriests nosacīts brīvības atņemšanas sods uz trīs gadiem. Lai gan minētais tiesas spriedums nav stājies likumīgās spēkā, tas liecina par to, ka ne tikai policija un Rīgas tiesas apgabala prokuratūra, bet arī tiesa pēc savākto pierādījumu kopuma izvērtēšanas ir guvusi pārliecību par pieteicējas vainu bērna atstāšanā bezpalīdzības stāvoklī un neziņošanā par noziedzīgu noziegumu, kas savukārt apstiprina Lēmumā norādīto apsvērumu pamatotību.

[4] Trešās personas bez patstāvīgiem prasījumiem atbildētāja pusē – *F.F.* un *D.F.* sevišķā aizbildne – *A.K.* rakstveida paskaidrojumus Administratīvajai rajona tiesai par pieteicējas pieteikumā ietverto prasījumu neiesniedza.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2009.gada 4.septembra spriedumu pieteikums noraidīts.

Spriedums pamatots ar tālāk norādītajiem motīviem.

[5.1] Lietā konstatēti šādi faktiskie apstākļi.

[5.1.1] 2008.gada 5.maijā *D.F.* (dzimusi 2005.gadā) tika nodarīti smagi miesas bojājumi, kas bīstami dzīvībai. *D.F.* no savas dzīvesvietas */adrese/* tika nogādāta VSIA „Bērnu klīniskajā universitātes slimnīca" reanimācijas nodaļā ar diagnozi: daudzi ķermeņa sasitumi, hematomas uz sejas, krūtīm, rokām, smadzeņu tūska, šoks, koma, vēdera iekšējo orgānu sasitumi *(lietas 21. – 32., 92. – 101.lapa).*

[5.1.2] 2008.gada 5.maijā Rīgas bāriņtiesā saņemta Rīgas reģiona pārvaldes Rīgas Latgales iecirkņa vēstule ar informāciju, ka 2008.gada 5.maijā tika uzsākts kriminālprocess Nr.11088097608 pēc piederības pie noziedzīga nodarījuma grupas objekta saskaņā ar Krimināllikuma 13.nodaļu par mazgadīgās *D.F.* nogādāšanu uz VSIA „Bērnu klīniskās universitātes slimnīca", kā arī lūgts iesaistīties Rīgas bāriņtiesu mazgadīgās interešu aizsardzībai *(lietas 45.lapa).*

[5.1.3] 2008.gada 6.jūnija VSIA „Bērnu klīniskā universitātes slimnīca" ārstu konsīlija slēdzienā norādīts, ka, izvērtējot pacientes *D.F.* veselības stāvokli, domājams, ka konstatētie miesas bojājumi - slēgta smadzeņu trauma ar plašu subdurālu hematomu kreisā pieres-paura-deniņu rajonā un galvas smadzeņu sasitumu, vēdera priekšējās sienas sasitumu ar iekšējo vēdera dobuma orgānu - aizkuņģa dziedzera traumatisku bojājumu ar plīsumu un tālāku aizkuņģa dziedzera pseidocistas izveidošanos, kā arī konstatētu, apmēram 2 nedēļas vecu labā apakšdelma kaulu lūzumu ar rentgenoloģiski fiksētu lūzumu vietas rumbējumu, kā arī zemādas asinsizplūdumus uz ķermeņa, traumas varētu būt gūtas dažas dienas pirms stacionēšanas vai atkārtotas fiziskas iedarbības rezultātā *(lietas 48.lapa).*

[5.1.4] Ar 2008.gada 11.jūnija Rīgas bāriņtiesas lēmumu Nr.1-6/1336 lietā Nr.5-4/66-2008 *D.F.* ievietota ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā *(lietas 53.lapa).*

[5.1.5] Ar 2008.gada 11.jūnija Rīgas bāriņtiesas lēmumu Nr.1-6/1335 *J.F.* atņemtas nepilngadīgās *D.F.* aprūpes tiesības *(lietas 49. - 51.lapa).*

[5.1.6] Ar 2008.gada 12.jūnija Liepājas pilsētas bāriņtiesas lēmumu Nr.1-6/210 *F.F.* atņemtas *D.F.* aprūpes tiesības *(lietas 42.lapa).*

[5.1.7] Atbildot uz *J.F.* 2008.gada 23.jūlija iesniegumu, VSIA „Bērnu klīniskās universitātes slimnīca" Sociālā dienesta darbinieces informē, ka *D.F.* VSIA „Bērnu klīniskās universitātes slimnīca" ārstējās no 2008.gada

5.maija. Sākotnēji *D.F.* tika ievietota intensīvās terapijas nodaļā. Veselības stāvoklim uzlabojoties, 13.maijā tika pārvesta uz slimnīcas 6. un vēlāk 5.nodaļu. Visu laiku, kamēr bērns ārstējas slimnīcā, māte *J.F.* uzturējās pie bērna visu diennakti. Ja bija nepieciešams apmeklēt kādu citu institūciju, piem., bāriņtiesu vai policiju, *J.F.* nodrošināja meitai cita tuva cilvēka klātbūtni. Atrodoties slimnīcā, *J.F.* pilnvērtīgi aprūpēja bērnu, sekoja līdzi visām nepieciešamajām medicīniskajām manipulācijām un ārsta norādījumiem. *J.F.* pārzina *D.F.* emocionālās un fiziskās vajadzības, kas bērnam slimnīcas apstākļos ļauj justies droši un veicina atveseļošanos. Uzskatāms, ka *D.F.* ar māti ir ļoti ciešs emocionāls kontakts, kuru pārtraucot, pret bērnu var tikt radīta emocionāla vardarbība un, ka *J.F.* var pilnvērtīgi aprūpēt savu nepilngadīgo meitu *D.F. (lietas 117.lapa).*

[5.1.8] Ar 2008.gada 18.augusta Liepājas pilsētas bāriņtiesas lēmumu Nr.1-6/323 *F.F.* atjaunotas *D.F.* aprūpes tiesības *(lietas 42.lapa).*

[5.1.9] No 2008.gada 28.augusta nodibinājuma „Centrs Dardedze" psihologa atzinuma *(lietas 53. – 54.lapa)* izriet, ka *J.F.* saņēmusi desmit psihologa konsultācijas, kuru laikā tika veikta sievietes psiholoģiskā izpēte par spējām uzņemties nepilngadīgās *D.F.* aprūpi un viņu savstarpējo attiecību izvērtējumu. *J.F.* personībā ir vērojamas pazeminātas spējas kritiski, analītiski un prognostiski izvērtēt tās situācijas un riska faktorus, kuri varētu radīt potenciālu apdraudētību viņas bērniem un viņai pašai. *J.F.* tiek raksturota kā apātiska, nomākta un trauksmaina, viņa jūtas nepasargāta un atraidīta, bezpalīdzīga un nogurusi, kas var radīt grūtības pamanīt un apmierināt bērnu emocionālās vajadzības. *J.F.* ir nepieciešamība apmierināt nepiepildītās personiskās vajadzības pēc uzmanības, mīlestības un rūpēm, iespējams tādēļ sievietei ir tendence viegli un neapdomīgi veidot tuvas attiecības ar cilvēkiem, pietiekami labi tos nepazīstot un izrādīt tiem patiesu uzticēšanos un pieķeršanos *(lietas 53.lapa).*

[5.1.10] Ar 2008.gada 10.septembra Rīgas bāriņtiesas lēmumu Nr.1-6/1986 *D.F.* izbeigta aprūpe ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā *(lietas 42.lapa).*

[5.1.11] No 2008.gada 18.septembra Rīgas tiesu apgabala prokuratūras vēstules Rīgas bāriņtiesai izriet, ka 2008.gada 26.jūnijā krimināprocesā Nr.11088097608 pieņemts lēmums par *J.F.* saukšanu pie krimināatbildības pēc Krimināllikuma 141.panta otrās daļas (*J.F.* apzināti atstāja bez palīdzības personu, kura atrodas dzīvībai un veselībai bīstamā stāvoklī un kurai nav iespējas saglabāt sevi mazgadības dēļ, ja vainīgajam bijusi iespēja sniegt cietušajam palīdzību un bijis pienākums rūpēties par viņu) un 315.panta (*J.F.* zinot, ka izdarīts sevišķi smags noziegums, par to nepaziņoja) *(lietas 52.lapa).*

[5.1.12] Ar Rīgas bāriņtiesas 2008.gada 8.oktobra lēmumu Nr.1-6/2185 nolemts neatjaunot *J.F.* nepilngadīgās *D.F.* aprūpes tiesības, jo nav zuduši aprūpes tiesību atņemšanas iemesli *(lietas 53. – 55.lapa).*

[5.1.13] 2008.gada 13.oktobrī Rīgas tiesu apgabala prokuratūrā pieņemts lēmums par krimināllietas Nr.11088097608 *J.F.* un *A.A.* apsūdzībā nodošanu tiesai *(lietas 21. – 32.lapa)*.

[5.1.14] No 2008.gada 12.decembra psihologa *A.K.* atzinuma par psiholoģiskās pārbaudes rezultātiem darbā ar *D.F.* izriet, ka, pamatojoties uz *F.F.* lūgumu, *D.F.* 2008.gada septembrī uzsākta sociālā rehabilitācija dzīvesvietā no vardarbības cietušajiem bērniem. Psihologa konsultācijas *D.F.* apmeklējusi kopā ar tēvu un mātes māti. *D.F.* ar psihologu kontaktējusies piesardzīgi, bijusi nedroša. Nepilngadīgajai parādījusies paaugstināta nedrošība attiecībās ar nepazīstamu cilvēku. Meitene droši jūtas tēva un mātes mātes klātbūtnē. Tēvs izprot bērna vajadzības. Atzinumā norādīts, ka šobrīd nav ieteicams bērnam mainīt ierasto vidi, lai nepieļautu papildus traumējošas situācijas *(lietas 57.lapa)*.

[5.1.15] 2008.gada 15.decembrī Rīgas bāriņtiesā saņemts *J.F.* iesniegums ar lūgumu atjaunot viņai *D.F.* aprūpes tiesības *(lietas 56.lapa)*.

Iesniegumā cita starpā minēts, ka kopš 2008.gada 8.oktobra Rīgas bāriņtiesas lēmuma Nr.1-6/2185 pieņemšanas pagājuši divi mēneši, ir mainījušies apstākļi, kuri bija par pamatu aprūpes tiesību atņemšanai. *J.F.* no 2008.gada 9.septembra līdz 2008.gada 11.novembrim nodibinājumā ,,Centrs Dardedze" beigusi vecāku apmācības programmu ,,Bērnu emocionālā audzināšana", ieguvusi jaunus priekšstatus par bērna emocionālām vajadzībām un to apmierināšanu. *J.F.* ir pārvērtējusi savu nostāju attiecībā pret vardarbību, kas pielietota pret *D.F.*, kā arī pret personu, kas par šo faktu ir saukta pie krimināltatbildības. *J.F.* ir sapratusi, ka viņas prioritāte dzīvē ir viņas bērni, un to intereses un tiesības ir jāaizstāv vispirms. Norāda, ka varēs sniegt *D.F.* labu aprūpi, uzturēt, nodrošināt viņai labu ēdienu, apģērbu, veselības aprūpi un kopšanu.

[5.1.16] No 2009.gada 5.janvāra Dzīvojamās telpas īres līguma izriet, ka *J.F.* noslēgusi līgumu par dzīvojamās telpas */adrese/*, īri uz vienu gadu līdz 2010.gada 4.janvārim *(lietas 58. – 60. lapa)*.

[5.1.17] Liepājas pilsētas bāriņtiesas 2009.gada 29.janvāra Dzīves apstākļu pārbaudes aktā norādīts, ka Liepājas bāriņtiesas darbinieki 2009.gada 29.janvārī, veicot pārbaudi *F.F.* dzīvesvietā */adrese/*, konstatējuši, ka dzīvoklī nodrošināti atbilstoši apstākļi nepilngadīgu bērnu augšanai un attīstībai *(lietas 61.lapa)*.

[5.1.18] Ar 2009.gada 16.februāra Rīgas apgabaltiesas krimināllietu tiesu kolēģijas lēmumu nolemts atzīt *D.F.* par cietušo kriminālprocesā Nr.11088097608 *A.A.* apsūdzībā pēc Krimināllikuma 174.panta, 130.panta trešās daļas, 126.panta otrās daļas 2.punkta, 117.panta 2. un 4.punkta un 15.panta ceturtās daļas un *J.F.* apsūdzībā pēc Krimināllikuma 141.panta otrās daļas, 315.panta un nolemts par nepilngadīgās cietušās *D.F.* pārstāvi kriminālprocesā atzīt viņas tēvu *F.F. (lietas 62.lapa)*.

[5.1.19] Ar 2009.gada 16.februāra Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijas lēmumu krimināllietā Nr.11088097608 *J.F.* grozīts piemērotais

drošības līdzeklis no uzturēšanās noteiktā dzīvesvietā uz sūtījumu saņemšanas adreses paziņošanu. Noteikts, ka sūtījumu adreses vieta ir */adrese/ (lietas 63.lapa)*.

[5.1.20] 2009.gada 23.februāra Liepājas pilsētas bāriņtiesas informācijā Rīgas bāriņtiesai par *F.F.* viedokļa noskaidrošanu par iespēju *J.F.* atjaunot *D.F.* aprūpes tiesības, kā arī sniegt jebkuru citu informāciju, kas varētu būt nozīmīga *D.F.* interešu aizsardzībai norādīts, ka *F.F.* pagājušā gada nogalē uzsācis kopdzīvi ar *I.S.* un kopā ar meitu *D.F.* un faktiskās sievas trim bērniem dzīvo Liepājas pilsētas domes Sociālā dienesta Sociālajā dzīvojamā mājā */adrese/*. Bāriņtiesa, veicot pārbaudi minētajā dzīvesvietā, konstatēja bērnu aprūpei piemērotus apstākļus. Telpas tīras, kārtīgas. Gan *I.S.* bērniem, gan *D.F.* radīti labi dzīves apstākļi. Sarunā *F.F.* norāda, ka iebilst pret bērna aprūpes tiesību atjaunošanu *J.F.*, uzskata, ka meitai nebūtu vēlams mainīt vidi.

*D.F.* 2008.gada septembrī uzsāka sociālās rehabilitācijas kursu dzīvesvietā. Bāriņtiesa lūgusi psiholoģi *A.K.* sniegt atzinumu par *D.F.* saņemto sociālo rehabilitāciju, kā arī papildus norādīt, vai māte *J.F.* ir interesējusies par meitas psiholoģisko stāvokli, izrādījusi iniciatīvu piedalīties rehabilitācijā *(lietas 64.lapa)*.

[5.1.21] Rīgas bāriņtiesas 2009.gada 10.marta Dzīves apstākļu pārbaudes aktā norādīts, ka pārbaudot dzīves apstākļus *J.F.* faktiskajā dzīvesvietā */adrese/*, konstatēts, ka *J.F.* īrē labiekārtotu trīsistabu dzīvokli. *J.F.* paskaidrojusi, ka dzīvo kopā ar *V.F.* Viena istaba iekārtota *V.F.* vajadzībām, bet otra istaba paredzēta *D.F.* *D.F.* nav iekārtota atsevišķa gultas vieta. Sarunā *J.F.* paskaidroja, ka dzīvokli ir izīrējusi uz vienu gadu un norādījusi, ka viņa gulēs kopā ar bērnu vienā gultā. Dzīvokļa telpas uzkoptas. Dzīvesvietā ir visi nepieciešamie apstākļi, lai tur varētu dzīvot nepilngadīgi bērni *(lietas 65.lapa)*.

[5.1.22] No 2009.gada 17.marta psihologa *A.K.* atzinuma par psiholoģiskās pārbaudes rezultātiem papildinājumiem darbā ar *D.F.* norādīts, ka 2008.gada 27.novembrī pieteicēja interesējusies, vai meita *D.F.* apmeklē psihologu un vai nepieciešams turpināt psihologa apmeklējumu. Pieteicējai piedāvāts ierasties uz konsultāciju pie psihologa, bet turpmākā interese vai sadarbība nav notikusi *(lietas 67.lapa)*.

[5.1.23] No 2009.gada 18.marta SIA *„/Nosaukums/*” izziņas izriet, ka *J.F.* strādā par pārdevēju SIA *„/Nosaukums/*” no 2008.gada 2.maija *(lietas 68.lapa)*.

[5.1.24] Rīgas bāriņtiesas 2009.gada 25.marta protokolā par saņemto informāciju norādīts, ka neparedzētu apstākļu dēļ *F.F.* nevar ierasties uz Rīgas bāriņtiesas sēdi un paskaidrojis, ka viņš kategoriski iebilst pret aprūpes tiesību atjaunošanu *J.F.*, jo pieteicēja joprojām nav atzinusi savu vainu vardarbībā pret *D.F.*, turklāt *J.F.* joprojām viņam draud un sola izrēķināties. *D.F.* reizēm atceras notikušo un atstāsta, ka viņu „sitis ļauns onkulis” *(lietas 69.lapa)*.

[5.1.25] 2009.gada 25.martā notika Rīgas bāriņtiesas sēde, sastādot sēdes protokolu lietā Nr. 3-5/175-2008 *(lietas 70. – 78.lapa)*.

Bāriņtiesas sēdē sociālā dienesta pārstāve *L.R.* paskaidroja, ka sadarbība ar *J.F.* uzsākta 2008.gada maijā, kad *D.F.* nokļuva slimnīcā. *J.F.* pēc savas iniciatīvas nāca uz sociālo dienestu un pildīja sociālā dienesta darbinieku ieteikumus. Šobrīd *J.F.* ir izpildījusi visus uzdotos pienākumus. *J.F.* nodibinājumā „Centrs Dardedze" ir beigusi vecāku apmācības programmu „Bērnu emocionālā audzināšana", ir apmeklējusi psihologa konsultācijas, strādā algotu darbu. Sociālā dienesta darbinieki pārbaudīja *J.F.* sadzīves apstākļus */adrese/*, un konstatēja, ka dzīvoklis iekārtots atbilstoši bērnu vajadzībām. *J.F.* meitu *D.F.* fiziski nekad nav ietekmējusi. Sociālā dienesta darbinieki uzskata, ka *J.F.* ir spējīga rūpēties par diviem nepilngadīgiem bērniem *(lietas 70. – 78.lapa)*.

[5.1.26] 2009.gada 25.martā pieņemts Lēmums *(lietas 7.– 11.lapa)*.

[5.1.27] Ar 2009.gada 18.maija Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijas spriedumu krimināllietā Nr.11088097608 *J.F.* atzīta par vainīgu Krimināllikuma 141.panta otrajā daļā un 315.pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā, sodot ar brīvības atņemšanu uz trīs gadiem, sodu neizpildot, nosakot pārbaudes laiku uz trīs gadiem. Savukārt *A.A.* atzīts par vainīgu Krimināllikuma 141.panta otrajā daļā, 174.pantā, 130.panta trešajā daļā un 125.panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā, sodot ar brīvības atņemšanu uz desmit gadiem, ar policijas kontroli uz diviem gadiem *(lietas 92. – 101.lapa)*.

[5.2] Pieteikumā tiesai pieteicēja lūdz atcelt Lēmumu un izdot labvēlīgu administratīvo aktu, atjaunojot *J.F.* nepilngadīgās *D.F.* aprūpes tiesības.

Kā izriet no tiesu prakses, atteikums ir negatīvs administratīvs akts, kas neko nemaina personas tiesiskajā stāvoklī un tam nav turpinošas iedarbības. Līdz ar to nav iespējams runāt par atteikuma kā tāda spēka zaudēšanu vai atcelšanu. Atceļot atteikumu, personas tiesiskajā stāvoklī nekas nemainās. Tāpēc arī atteikuma gadījumā pieteikuma priekšmets tiesā ir labvēlīga administratīvā akta izdošana *(sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 3.marta spriedumu lietā SKA-34/2007)*.

No minētā izriet, ka atteikumu kā negatīvu aktu nav iespējams atcelt, bet var tikai vērtēt, vai konkrētajā gadījumā ir iespējama labvēlīga administratīvā akta izdošana.

Ņemot vērā minēto, tiesai šajā lietā ir jāizskata prasījums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, pārbaudot, vai lietā pastāv labvēlīga administratīvā akta izdošanai nepieciešamie priekšnosacījumi. Savukārt pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu tiesa izskata neatkarīgi no Lēmumā norādītas argumentācijas, noskaidrojot, vai pastāvot konkrētiem faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, *J.F.* ir atjaunojamas nepilngadīgās *D.F.* aprūpes tiesības. Tādējādi lietā ir izšķirams jautājums par to, vai ir pamatots un apmierināms pieteicējas prasījums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu – atjaunot *J.F.* meitas *D.F.* aprūpes tiesības.

Izskatot šīs kategorijas lietas – aprūpes tiesību atjaunošana vecākiem, nepieciešams ņemt vērā Civillikuma regulējumu, atbilstoši kuram ir

nepieciešams vērtēt, kādi apstākļi bija par pamatu aprūpes tiesību atņemšanai un vai šie apstākļi vairs nepastāv.

[5.3] Tiesa, izskatot lietu, piemēro Apvienoto Nāciju Organizācijas 1989.gadā pieņemto Konvenciju par bērna tiesībām (turpmāk – konvencija), kurai ir pievienojusies arī Latvija.

Konvencijas 19.panta pirmā daļa noteic, ka dalībvalstis veic visus nepieciešamos likumdošanas, administratīvos, sociālos un izglītojošos pasākumus, lai aizsargātu bērnu pret vecāku, likumīgo aizbildņu vai jebkuras citas personas, kas rūpējas par bērnu, visu veidu fizisku vai psiholoģisku vardarbību, apvainojumiem vai ļaunprātībām, gādības trūkumu vai paviršu izturēšanos, rupju apiešanos vai ekspluatāciju, arī pret seksuālajām ļaunprātībām.

Tādējādi Konvencijas 19.pants pieprasa no dalībvalsts bērna aizsardzību pret „visām fiziskās un vai garīgās vardarbības formām" atrodoties vecāku vai citu personu aprūpē, aizstāvot bērna vienlīdzīgas cilvēktiesības uz cieņu un fiziku integritāti. Kā princips tas nesaraujami saistīts ar tiesībām uz dzīvību un uz maksimālu izdzīvošanu un attīstību, kas garantēta Konvencijas 6.pantā (bērnam ir neatņemamas tiesības uz dzīvību), līdz ar to no Konvencijas 19.panta pirmās daļas izriet prasība dalībvalstīm veikt dažādus pasākumus – likumdošanas, administratīvos, sociālos un izglītības, lai aizsargātu bērnu pret visām vardarbības formām. Konvencijas 19.pants aptver visu to, kas notiek ar bērnu ģimenē *(sk. Konvencijas par bērna tiesībām ieviešanas praksē rokasgrāmata, Apvienoto Nāciju Bērnu fonds, 2000., 257., 265.lpp.).*

[5.4] Civillikuma 177.panta piektā daļa noteic, ka bērna uzraudzība nozīmē rūpes par bērna paša drošību un trešās personas apdraudējuma novēršanu.

Saskaņā ar Civillikuma 203.pantu bērna aprūpes tiesības vecākam tiek atņemtas, ja bāriņtiesa atzīst, ka ir faktiski šķēršļi, kas liedz vecākam iespēju aprūpēt bērnu (..).

Saskaņā ar Civillikuma 203.panta pirmās daļas 2. un 5.punktu bērna aprūpes tiesības vecākam tiek atņemtas, ja bāriņtiesa atzīst, ka bērns atrodas veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos vecāka vainas dēļ (vecāku apzinātas rīcības vai nolaidības dēļ) un ir konstatēta vecāka vardarbība pret bērnu vai ir pamatotas aizdomas par vecāka vardarbību pret bērnu. Šajos gadījumos aprūpi īsteno otrs vecāks, bet, ja arī tam ir šķēršļi, bāriņtiesa gādā par bērna ārpusģimenes aprūpi.

Saskaņā ar minētā panta trešo daļu atņemtās aprūpes tiesības vecākam atjauno, kad bāriņtiesa atzīst, ka vairs nepastāv šā panta pirmajā daļā minētie apstākļi.

[5.5] Izvērtējot lietas materiālus, tiesa konstatē, ka pieteicējai *D.F.* aprūpes tiesības atņemtas ar 2008.gada 11.jūnija Rīgas bāriņtiesas Nr.1-6/1335 lēmumu, pamatojoties uz Civillikuma 203.panta pirmās daļas 2. un 5.punktu, proti, pastāvot pamatotām aizdomām, ka pret bērnu ilgstošā laika periodā veikta vardarbība, kuru *J.F.* nenovērsa, kā rezultātā pieļāva, ka *D.F.* gūst veselībai un

dzīvībai bīstamas traumas. Kā izriet no lietas materiāliem, Rīgas bāriņtiesas Lēmums pieņemts pamatojoties uz šādiem apstākļiem.

[5.5.1] 2008.gada 5.maijā no savas dzīvesvietas */adrese/ D.F.* ar neatliekamo medicīnisko palīdzību tika nogādāta VSIA „Bērnu klīniskajā universitātes slimnīca" reanimācijas nodaļā ar smagiem miesas bojājumiem, kas bīstami dzīvībai, kā vēlāk precīzi konstatēts: vēdera sasitumi ar aizkuņģa dziedzera mehānisku plīsumu un asins uzkrāšanos vēdera dobumā, kā arī iepriekš iegūts galvas sasitums ar akūtu asinsizplūdumu zem galvas smadzeņu cietā apvalka, kā arī galvas smadzeņu sasitums ar smadzeņu komu. No minētajiem miesas bojājumiem *D.F.* nāve neiestājās, jo viņai veiksmīgi tika sniegta kvalificēta medicīniskā palīdzība *(lietas 93.lapa)*).

[5.5.2] 2008.gada 5.maijā Rīgas bāriņtiesā saņemta Rīgas reģiona pārvaldes Rīgas Latgales iecirkņa vēstule ar informāciju, ka 2008.gada 5.maijā tika uzsākts kriminālprocess Nr.11088097608 pēc piederības pie noziedzīga nodarījuma grupas objekta saskaņā ar Krimināllikuma 13.nodaļu par mazgadīgās *D.F.* nogādāšanu uz VSIA „Bērnu klīniskās universitātes slimnīca" ar diagnozi: daudzi ķermeņa sasitumi, hematomas uz sejas, krūtīm, rokām, smadzeņu tūska, šoks, koma, vēdera iekšējo orgānu sasitumi.

[5.5.3] 2008.gada 6.jūnija VSIA „Bērnu klīniskā universitātes slimnīca" ārstu konsīlija slēdzienā norādīts, ka *D.F.* miesas bojājumus iespējams guvusi dažas dienas pirms stacionēšanas vai atkārtotas fiziskas iedarbības rezultātā.

[5.5.4] 2008.gada 12.maijā Rīgas bāriņtiesā saņemta Rīgas reģiona pārvaldes Rīgas Latgales iecirkņa vēstule ar informāciju, ka 2008.gada 5.maijā uzsākts kriminālprocess par slepkavības mēģinājumu, kas izdarīts attiecībā pret *D.F.* un *J.F.* atzīta par aizdomās turēto personu pēc Krimināllikuma 315.panta (neziņošana par noziegumu), kā arī lūgts risināt jautājumu par bērna aprūpes tiesību atņemšanu *J.F.*

[5.5.5] Bāriņtiesu likuma 22.panta pirmās daļas 2. un 5.punkts paredz, ka bāriņtiesa lemj par aprūpes tiesību atņemšanu vecākam, ja bērns vecāka vainas dēļ atrodas veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos, ja konstatēta vecāka vardarbība pret bērnu vai ir pamatotas aizdomas par vardarbību pret bērnu.

Ņemot vērā to, ka *D.F.* guva smagus miesas bojājumus, kas bīstami dzīvībai un tika hospitalizēta 2008.gada 5.maijā no savas dzīvesvietas */adrese/*, kur dzīvoja kopā ar savu māti *J.F.* un viņas draugu *A.A.* (kura uzraudzībā 2008.gada 5.maijā tika atstāta *D.F.*), atbildētāja pamatoti konstatēja, ka *D.F.* atradās veselībai un dzīvībai bīstamos apstākļos vecāka vainas dēļ, kā arī nepārprotamu vardarbību pret bērnu, un, saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 27.panta pirmās daļas 1.punktu, kas noteic, ka bērnu var šķirt no ģimenes, ja bērna dzīvība, veselība vai attīstība ir nopietni apdraudēta aprūpes trūkuma vai mājas apstākļu (sociālās vides) dēļ, pamatoti lēma par aprūpes tiesību atņemšanu pieteicējai.

[5.6] Ar atbildētājas Lēmumu pieteicējai atteikts atjaunojot nepilngadīgās *D.F.* aprūpes tiesības, secinot, ka nav atkrituši aprūpes tiesību atņemšanas iemesli, jo joprojām pastāv pamatotas aizdomas par vardarbību, kas ilgākā laika periodā veikta pret *D.F.* un pieteicēja kriminālprocesā ir aizdomās turamās personas statusā, kā arī pieteicēja neatzīst bērna aprūpē un uzraudzībā pieļautās kļūdas, kā rezultātā bija apdraudēta nepilngadīgās *D.F.* dzīvība un bērnam bija sagādātas fiziskas un emocionālas ciešanas, līdz ar to nav atkrituši aprūpes tiesību atņemšanas iemesli un nav pamata atjaunot aprūpes tiesības.

[5.7] Lai tiesai būtu pamats lemt par pieteicējai labvēlīga administratīvā akta izdošanu, nepieciešams konstatēt, ka kopš Lēmuma pieņemšanas ir mainījušies faktiskie apstākļi, proti, konkrētajā lietā tiesai ir izvērtējams jautājums, vai joprojām pastāv Civillikuma 203.panta pirmās daļas 2. un 5.punktā minētie apstākļi, kas bija par pamatu pieteicējai atņemt *D.F.* aprūpes tiesības.

[5.8] Kā jau tiesa iepriekš konstatēja, 2008.gada 5.maijā *D.F.* tika nogādāta VSIA „Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcas" reanimācijas nodaļā ar smagiem miesas bojājumiem, kas bīstami dzīvībai.

Ar 2009.gada 18.maija Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijas spriedumu krimināllietā Nr.11088097608 *J.F.* atzīta par vainīgu Krimināllikuma 141.panta otrajā daļā (*J.F.*, kurai bija pienākums rūpēties par savu mazgadīgo meitu, apzināti atstāja viņu bez palīdzības dzīvībai un veselībai bīstamā stāvoklī) un 315.pantā (*J.F.* nepaziņoja par izdarītu sevišķi smagu noziegumu) paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā, sodot *J.F.* ar brīvības atņemšanu uz trīs gadiem, sodu izpildot nosacīti, savukārt *A.A.* - atzīts par vainīgu Krimināllikuma 174.pantā (*A.A.* cietsirdīgi un vardarbīgi apgājās ar nepilngadīgo, kura bija no viņa atkarīga, nodarot viņai fiziskas ciešanas), 130.panta trešajā daļā (*A.A.* izdarīja sistemātisku sišanu, kam bija spīdzināšanas raksturs) un 125.panta pirmajā daļā (*A.A.* nodarīja tīšus smagus miesas bojājumus) paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā, un sodīts ar brīvības atņemšanu uz desmit gadiem un ar policijas kontroli uz diviem gadiem.

Lai gan Rīgas apgabaltiesas spriedums krimināllietā nav stājies spēkā, tiesa uzskata par iespējamu administratīvās lietas ietvaros izvērtēt krimināllietas Nr.11088097608 materiālus, tajā skaitā *A.A.* pirmstiesas izmeklēšanas laikā un Rīgas apgabaltiesas tiesas sēdē sniegtās liecības, jo krimināllietas ietvaros sastādītie nopratināšanas protokoli administratīvajā procesā iestādē un tiesā ir izmantojami un novērtējami kā rakstveida pierādījumi. Liecības un paskaidrojumi, kas sniegti amatpersonām to kompetences robežās, uzskatāmi par tiesiski iegūtiem un vērtējami kā pierādījumi lietā *(sk., piemēram, Administratīvās apgabaltiesas 2007.gada 31.oktobra spriedumu lietā Nr.A42131104).*

[5.9] Tiesa, iepazīstoties ar krimināllietas materiāliem, konstatē, ka lietā nav strīda par to, ka pret *D.F.* tika pielietota vardarbība un to, ka viņai tika nodarīti smagi miesas bojājumi, kas bīstami dzīvībai. Tāpat tiesas ieskatā lietā

nav strīda par to, ka *J.F.* draugs *A.A.* pielietoja vardarbību pret *D.F.*, ko *A.A.* nenoliedz *(lietas 26.- 29., 91. – 101., 94.lapa).*

[5.10] Tiesa, izvērtējot lietas materiālus to savstarpējā kopsakarā, atzīst, ka iemesli, kuru dēļ pieteicējai tika atņemtas bērna aprūpes tiesības nav zuduši, t.i., joprojām ir konstatējami Civillikuma 203.panta pirmās daļas 2. un 5.punktā minētie apstākļi.

[5.10.1] No lietas materiāliem, tajā skaitā, no lēmuma par krimināllietas nodošanu tiesai un Rīgas apgabaltiesas sprieduma, izriet, ka pieteicēja ilgstošā laika periodā (vismaz no 2008.gada aprīļa) nav pievērsusi pienācīgu uzmanību *D.F.* veselības stāvoklim, dzīves apstākļiem un attiecībām ar *A.A.*, kurš sistemātiski pielietoja pret trīsgadīgo *D.F.* vardarbību (kā paskaidro *A.A.* – viegli iesitis pa dibenu *(lietas 27., 94.lapa)*, sitis ar siksnu, grūdis *(lietas 27., 95.lapa)*), kā rezultātā *D.F.* nonāca dzīvībai bīstamos apstākļos. Tāpat no lietas materiāliem izriet, ka vismaz kopš 2008.gada aprīļa *D.F.* bija novērojamas veselības problēmas (roku svīšana, matu izkrišana, apetītes zudums), turklāt krimināllietas ietvaros veiktās ekspertīzes rezultātā konstatēts, ka *D.F.* 2008.gada aprīlī gūts labā apakšdelma elkoņa kaulu un spieķa kaulu lūzums. 2008.gada 3.maijā *D.F.* sākās vemšana, caureja un paaugstināta temperatūra, 4.maijā *D.F.* stāvoklis vēl vairāk pasliktinājās - iestājās nespēks un vājums, bērns atteicās ēst un sākās kustību koordinācijas traucējumi (galvas sasituma ar asinsizplūdumiem zem smadzeņu cietā apvalka un galvas smadzeņu sasituma rezultātā). Tāpat ilgstošā laika periodā uz *D.F.* ķermeņa tika konstatēti dažādas lokalizācijas, rakstura un daudzuma asinsizplūdumi, taču līdz pat 2008.gada 5.maijam, neskatoties uz *D.F.* veselības stāvokļa acīmredzamo pasliktināšanos, pieteicēja pie mediķu palīdzības nevērsās *(lietas 27.–28., 93.lapa).*

[5.10.2] Tiesa, izvērtējot lietas materiālus, konstatē, ka pieteicējai bija zināmas un izprotamas *D.F.* veselības problēmas, kas nepārprotami izriet no krimināllietas materiāliem, proti, *J.F.* pirmstiesas izmeklēšanas un Rīgas apgabaltiesas sēdē sniegtajām liecībām *(lietas 27. – 28., 94.lapa).*

Norādītie apstākļi nepārprotami liecina par to, ka pieteicēja ilgstošā laika posmā nolaidīgi un paviršiizturējās pret sava bērna veselību, kā rezultātā netika novērsts reāls *D.F.* dzīvības un veselības apdraudējums - 2008.gada 5.maijā, kad *D.F.* tika atstāta *A.A.* uzraudzībā.

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 5.panta pirmās daļas 1.punkts paredz, ka bērna tiesību aizsardzību, pirmkārt nodrošina bērna vecāki, savukārt minētā likuma 7.pants noteic, ka katram bērnam ir neatņemamas tiesības uz dzīvības un attīstības aizsardzību.

Ievērojot minēto, tiesa atzīst, ka laika posmā no 2008.gada aprīļa līdz 5.maijam *J.F.* nav nodrošinājusi trīsgadīgajai *D.F.* pietiekamu uzraudzību, nav rūpējusies par meitas drošību, kā arī nav novērsusi, bet faktiski pieļāvusi trešās personas apdraudējumu (vardarbību), kā rezultātā *D.F.* nonāca veselībai un dzīvībai bīstamos apstākļos. Ņemot vērā konstatēto, tiesa atzīst, ka *J.F.* ir pārkāpusi bērna tiesības uz dzīvības un attīstības aizsardzību.

[5.10.3] Lietā iegūtie pierādījumi, izvērtējot tos kopsakarā ar pieteicējas tiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem, liecina par to, ka pieteicējai joprojām trūkst izpratnes par bērna aprūpē un uzraudzībā pieļautajām kļūdām un to cēloņsakarību ar sekām, kā rezultātā tika apdraudēta mazgadīgās *D.F.* dzīvība, sagādājot fiziskas un emocionālas ciešanas.

Tiesas ieskatā pieteicēja nespēj (vai arī nevēlas) kritiski izvērtēt savu rīcību, kas izpaudusies meitas veselības problēmu ignorēšanā mēneša garumā, un cēloņsakarību starp rīcību un sekām. Tiesas ieskatā pieteicēja adekvāti izprot un novērtē tikai iestājušās sekas, proti, *D.F.* nonākšanu slimnīcā ar smagiem miesas bojājumiem, kas bīstami dzīvībai, nevis notikušā cēloņus. Uz šādiem apstākļiem norāda, pirmkārt, pieteicējas rīcība līdz 2008.gada 5.maijam, nolaidīgi izturoties pret *D.F.* veselības stāvokli, otrkārt, pieteicējas attieksme pret *D.F.* gūtajiem miesas bojājumiem (tiesas sēdē pieteicēja paskaidroja: *D.F.* gūtos miesas bojājumus nevar nosaukt par slepkavības mēģinājumu, jo es nebiju mājās, par smagu miesas bojājumu izdarīšanu neko nevaru teikt, jo es to neredzēju *(lietas 125.lapa)*, kā arī Bāriņtiesas sēdē pausto, ka to, vai bērns cietis no vardarbības, izlemšot tiesa *(lietas 74.lapa)),* treškārt pieteicējas attieksme pret kriminālllietas izmeklēšanas ietvaros noskaidrotajiem acīmredzamajiem apstākļiem par *A.A.* darbībām, kurš savukārt nenoliedz, ka pret *D.F.* pielietojis vardarbību (pieteicēja tiesas sēdē norādīja, ka „nevarot viņu (domāts - *A.A.*) it kā vainot, jo pati nav bijusi klāt" *(lietas 125.lapa)*), ceturtkārt, pieteicējas emocionāla rakstura vispārīgie apgalvojumi par to, ka „nekad vairs nespēs uzticēties nevienam vīrietim" un „nekad nevienam neuzticēs bērnu, gandrīz nevienam" *(lietas 126.lapa)*.

Iepriekš minētos tiesas secinājumus apstiprina arī 2008.gada 28.augusta nodibinājuma „Centrs Dardedze" psihologa atzinumā norādītais, ka *J.F.* personībā ir vērojamas pazeminātas spējas kritiski, analītiski un prognostiski izvērtēt tās situācijas un riska faktorus, kuri varētu radīt potenciālu apdraudētību viņas bērniem un viņai pašai. *J.F.* tiek raksturota kā apātiska, nomākta un trauksmaina, viņa jūtas nepasargāta un atraidīta, bezpalīdzīga un nogurusi, kas var radīt grūtības pamanīt un apmierināt bērnu emocionālās vajadzības. *J.F.* ir nepieciešamība apmierināt nepiepildītās personiskās vajadzības pēc uzmanības, mīlestības un rūpēm, iespējams tādēļ sievietei ir tendence viegli un neapdomīgi veidot tuvas attiecības ar cilvēkiem, pietiekami labi tos nepazīstot un izrādīt tiem patiesu uzticēšanos un pieķeršanos.

Tiesas ieskatā pieteicēja joprojām nav apzinājusies (vai arī nevēlas apzināties) faktu, ka tikai pašas pieteicējas ilglaicīgas nolaidīgas attieksmes dēļ (acīmredzamu *D.F.* veselības problēmu ignorēšanu vismaz no 2008.gada aprīļa) bērnam tika nodarīti smagi miesas bojājumi, kas bīstami dzīvībai, respektīvi, pieteicēja, ignorējot bērna veselības problēmas, pieļāva bīstamu seku iestāšanos.

Lietas izskatīšanas gaitā iegūtie pierādījumi apstiprina atbildētājas secināto, ka pieteicēja joprojām neizprot pieļauto nolaidību bērna aprūpē un nespēj kritiski izvērtēt situācijas, kas savukārt rada tiesai pamatotas šaubas par

pieteicējas izpratni par vecāka pienākumiem un spēju nodrošināt *D.F.* drošu dzīves vidi un uzraudzību.

[5.10.4] Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6.panta pirmo daļu tiesiskajās attiecībās, kas skar bērnu, bērna tiesības un intereses ir prioritāras, savukārt minētā panta otrā daļa noteic, ka visām darbībām attiecībā uz bērnu neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts vai pašvaldību institūcijas, sabiedriskās organizācijas vai citas fiziskās un juridiskās personas, kā arī tiesas un citas tiesībaizsardzības iestādes, prioritāri ir jānodrošina bērna tiesības un intereses.

No minētās tiesību normas izriet, ka tiesiskajās attiecībās, kas skar bērnu, bērna tiesības un intereses ir prioritāras, tādējādi lemjot par atņemto aprūpes tiesību atjaunošanu, primārās un noteicošās ir bērna intereses.

Izskatāmajā lietā *D.F.* intereses pārstāvēja sevišķā aizbildne – psiholoģe *A.K.*

No 2008.gada 12.decembra psihologa *A.K.* atzinuma par psiholoģiskās pārbaudes rezultātiem darbā ar *D.F.* izriet, ka *D.F.* 2008.gada septembrī dzīvesvietā uzsākta sociālā rehabilitācija no vardarbības cietušajiem bērniem. Psihologa konsultācijas *D.F.* apmeklējusi kopā ar tēvu un mātes māti. Ar psihologu *D.F.* kontaktējusies piesardzīgi, bijusi nedroša. Meitenei parādījusies paaugstināta nedrošība attiecībās ar nepazīstamu cilvēku. *D.F.* droši jūtas tikai tēva un mātes mātes klātbūtnē. Tēvs izprot bērna vajadzības. Atzinumā norādīts, ka šobrīd nav ieteicams bērnam mainīt ierasto vidi, lai nepieļautu papildus traumējošas situācijas.

Tiesas sēdē sevišķā aizbildne apstiprināja 2008.gada 12.decembra atzinumā minēto, *(lietas 118. – 128.lapa)* kā arī norādīja, ka kategoriski nav pieļaujams mainīt meitenes dzīvesvietu, jo *D.F.* nepieciešama emocionālā stabilitāte. Bērnam ir nodarīta paliekoša trauma. Tāpat sevišķā aizbildne tiesas sēdē uzsvēra, ka *D.F.* interesēs nepieciešama sadarbība ar māti, lai objektīvi izvērtētu, kāda ir savstarpējā komunikācija. Raksturojot šā brīža *D.F.* attieksmi pret māti, psiholoģe uzsver, ka pret māti *D.F.* ir dalītas jūtas – gan vēlme satikt, gan bailes. *D.F.* pakāpeniski sāk atcerēties notikušo, atceras fragmentāri, nobīstoties no atmiņām.

Tiesa, izvērtējot psihologa atzinumu kopsakarā ar citiem lietas materiāliem, atzīst, ka uz lietas izskatīšanas brīdi *D.F.* interesēs ir neatjaunot pieteicējai *D.F.* aprūpes tiesības, jo pastāv acīmredzama nepieciešamība saglābāt *D.F.* ierasto vidi, lai nepieļautu atkārtotu un/vai papildus psiholoģisku traumu. Sociālā rehabilitācija no 2008.gada 12.decembra tiek sniegta *D.F.* viņas pašreizējā dzīvesvietā – Liepājā, ar meiteni pastāvīgi strādā viens speciālists, ar kuru meitenei izveidojies kontakts. Tāpat ar psihologu sadarbojas tēvs, kā arī mātes māte. Meitai ar tēvu ir izveidojusies laba komunikācija, tēvs izprot bērna vajadzības. Meitene droši jūtas tikai tēva un mātes mātes klātbūtnē. Tiesas noskaidrotie fakti apstiprina to, ka *D.F.* šobrīd ir nodrošināti apstākļi, kuri ļauj

pēc pārdzīvotās traumas justies emocionāli stabili, un bērna interesēs nav tos mainīt.

[5.10.5] Ievērojot konstatēto, tiesa atzīst, ka, atjaunojot pieteicējai aprūpes tiesības, pastāv reāls risks, ka bērns atkārtoti var nonākt dzīvībai un/vai veselībai bīstamos apstākļos. Tiesa, ņemot vērā pieteicējas nespēju kritiski un adekvāti izvērtēt notikušo, negūst pārliecību, ka pieteicēja spēs nodrošināt mazgadīgajai *D.F.* drošu vidi, atbilstošu uzraudzību un adekvāti rīkosies un novērsīs iespējamo apdraudējumu, kā arī atkārtoti nepieļaus situāciju, kad bērns atrodas veselībai un dzīvībai bīstamā situācijā nepietiekošas aprūpes un uzraudzības dēļ.

[5.11] Attiecībā uz pieteicējas argumentiem par to, ka meitai ar māti ir ļoti ciešs emocionāls kontakts, kuru pārtraucot, pret bērnu var tikt radīta emocionāla vardarbība, to, ka pieteicēja var pilnvērtīgi aprūpēt *D.F.*, to, ka visu laiku, kamēr *D.F.* ārstējusies, māte atradās kopā ar bērnu slimnīcā un ka pieteicēja noklausījās vecāku apmācības programmu „Bērnu emocionālā audzināšana" nodibinājumā „Centrs Dardedze" tiesa konstatē turpmāk minēto.

[5.11.1] Izvērtējot VSIA „Bērnu klīniskās universitātes slimnīca" Sociālā dienesta sniegto informāciju , tiesa atzīst, ka minētais atzinums pēc būtības ietver ziņas par laika periodu, kamēr *D.F.* ārstējusies slimnīcā un raksturo pieteicējas spēju rūpēties par bērnu, kurš ir smagi slims (minētais tiešā tekstā izriet no VSIA „Bērnu klīniskās universitātes slimnīca" Sociālā dienesta atzinuma: „*J.F.* pārzina *D.F.* emocionālās un fiziskās vajadzības, kas bērnam slimnīcas apstākļos ļauj justies droši un veicina atveseļošanos", „pilnvērtīgi aprūpēja bērnu, sekoja līdzi visām nepieciešamajām medicīniskajām manipulācijām un ārsta norādījumiem"). Tiesa neapšauba to, ka *J.F.* ir godprātīgi aprūpējusi *D.F.* slimnīcā, kā arī izpildījusi visus ārstu norādījumus, taču pieteicējas rīcība pēc 2008.gada 5.maija notikumiem vien raksturo pieteicējas attieksmi pret sekām, kuras, tiesas ieskatā, pieteicēja savlaicīgi pievēršot uzmanību bērna veselības problēmām, tajā skaitā daudzajiem asinsizplūdumiem uz meitenes ķermeņa, varēja novērst.

Ņemot vērā to, ka *D.F.* nonāca slimnīcā smagā stāvoklī (smadzeņu tūska, šoks, koma, vēdera iekšējo orgānu sasitumi, tiesa neatzīst par pamatotu VSIA „Bērnu klīniskās universitātes slimnīca" Sociālā dienesta norādīto, ka „*D.F.* ar māti ir ļoti ciešs emocionāls kontakts, kuru pārtraucot, pret bērnu var tikt radīta emocionāla vardarbība". Meitenes smagais veselības stāvoklis, tiesas ieskatā, liedza slimnīcas Sociālā dienesta darbiniekiem izdarīt objektīvus secinājumus par meitas un mātes emocionālo kontaktu. Bez tam no lietas apstākļiem izriet, ka VSIA „Bērnu klīniskās universitātes slimnīca" Sociālā dienesta rīcībā nebija informācijas par visiem lietas apstākļiem, lai argumentēti pamatotu šādu secinājumu.

[5.11.2] No lietas materiāliem izriet, ka vismaz kopš 2008.gada 27.novembra pieteicējai bija zināms, ka *D.F.* 2008.gada septembrī uzsāka sociālās rehabilitācijas kursu dzīvesvietā un to turpina. Psiholoģe 2008.gada

27.novembra telefonsarunā informēja pieteicēju par nepieciešamību turpināt psihologa apmeklējumu un piedāvāts ierasties uz konsultāciju pie psihologa. Minēto nenoliedz arī pati pieteicēja.

Tiesas sēdē pieteicēja paskaidroja, ka uz konsultācijām Liepājā pie psihologa kopā ar meitu nav varējusi ierasties, jo pieteicējai ir divas darba vietas, jāuztur dzīvoklis un abi bērni. Regulārus braucienus uz Liepāju nevar atļauties materiālu apsvērumu dēļ. Tiesas ieskatā šāda pieteicējas pozīcija liecina par to, ka pieteicēja neizprot (vai arī nevēlas izprast) to, ka *D.F.* ir nodarīta paliekoša psiholoģiska trauma, kas saistās arī ar mātes pieļauto nolaidību meitas aprūpē, kā arī to, ka šīs traumas seku mazināšanai ir nepieciešama pieteicējas aktīva līdzdarbība. Pēc tik smagas psiholoģiskas traumas, kas nodarīta bērnam, jo īpaši nepieciešama speciālistu palīdzība mātes un meitas attiecību veidošanā, un tas, ka pieteicēja neatsaucās uz psiholoģes uzaicinājumiem, aizbildinoties ar materiālajiem apstākļiem, liecina par pieteicējas šā brīža dzīves prioritātēm, kas tiesas ieskatā, nav saistītas ar *D.F.* veselību.

[5.11.3] Lietā nav strīda par to, ka pieteicēja nodibinājumā ,,Centrs Dardedze" beigusi vecāku apmācības programmu ,,Bērnu emocionālā audzināšana", kā arī apmeklējusi psihologa konsultācijas, taču tiesa atzīst šādus priekšnosacījumus aprūpes tiesību atjaunošanai par nepietiekamiem.

Pieteicēja norāda, ka ieguvusi jaunus priekšstatus par bērna emocionālām vajadzībām un zināšanas par to apmierināšanu, taču šo pieteicējas apgalvojumu neapstiprina nedz pieteicējas paskaidrojumi tiesas sēdē, nedz pierādījumi lietā (sk. šā sprieduma [5.10.2] un [5.11.2] punktu).

[5.11.4] Izvērtējot Rīgas bāriņtiesas sēdē Sociālā dienesta pārstāves norādīto, ka *J.F.* ir spējīga rūpēties par diviem nepilngadīgiem bērniem, tiesa konstatē, ka tas atspoguļo formālus aprūpes kritērijus, proti, *J.F.* pēc savas iniciatīvas nāca uz sociālo dienestu un pildīja sociālā dienesta darbinieku ieteikumus, izpildījusi visus uzdotos pienākumus, nodibinājumā ,,Centrs Dardedze" beigusi vecāku apmācības programmu ,,Bērnu emocionālā audzināšana", apmeklējusi psihologa konsultācijas, strādā algotu darbu, sadzīves apstākļi atbilst bērnu vajadzībām, jāsecina, ka šāds atzinums nav balstīts uz pilnīgu situācijas analīzi un nevar tikt uzskatīts par objektīvu pierādījumu lietā.

Lietā šobrīd nav strīda par to, ka pieteicēja spēj materiāli nodrošināt apstākļus nepilngadīga bērna augšanai un attīstībai, taču vecāka pienākumos primāri ietilpst bērna uzraudzība, kas nozīmē rūpes par bērna paša drošību un trešās personas apdraudējuma novēršana.

[5.11.5] Attiecībā uz pieteicējas norādīto, ka apdraudējums bērnam vairs nepastāv, jo *A.A.* atrodas ieslodzījumā, savukārt pieteicēja ,,nekad nevienam neuzticēs bērnu, gandrīz nevienam" *(lietas 126.lapa)* tiesa atzīst, ka cilvēkbērns nedzīvo izolētā vidē, bet gan sabiedrībā, tādēļ bērna komunikācija un saskarsme ar citiem cilvēkiem – gan bērniem, gan pieaugušajiem ir neizbēgama, līdz ar to pieteicējas nespēja kritiski un objektīvi izvērtēt dzīves situācijas, liedz tiesai iegūt pārliecību, ka rodoties situācijai, kurā bērns var nokļūt veselībai vai

dzīvībai bīstamos apstākļos, pieteicēja spēs šo situāciju adekvāti izvērtēt un novērst apdraudējumu.

[5.11.6] Pieteicējas pārstāvis, izskatāmās lietas ietvaros, atsaucās uz Konvencijas 9.pantu.

Konvencijas 9.panta pirmā daļa noteic, ka dalībvalstis gādā par to, lai bērns netiktu šķirts no saviem vecākiem pretēji viņu gribai, izņemot gadījumus, kad kompetenti orgāni saskaņā ar tiesas lēmumu un atbilstoši piemērojamajam likumam un procedūrām atzīst, ka šāda šķiršana nepieciešama, lai vislabāk ievērotu bērna intereses.

Minētā tiesību norma ietver būtisku priekšnosacījumu, proti, lai bērns „netiktu šķirts no saviem vecākiem pret viņa gribu, izņemot gadījumus, kad kompetentas institūcijas saskaņā ar tiesas lēmumu nosaka, saskaņā ar likumu un procedūrām, ka šāda šķiršana no ģimenes ir bērna interesēs". Tādējādi viens no apstākļiem, kad šāda šķiršana var būt nepieciešama ir vecāku nolaidība. Izskatāmajā lietā minētais priekšnosacījums ir konstatēts (sk. šā sprieduma [5.10], [5.11] punktu). Turklāt *D.F.* atrodas sava tēva aprūpē, tādēļ nevar uzskatīt, ka bērns ir šķirts no ģimenes.

[5.12] Bērnu tiesību aizsardzības likuma 10.panta pirmā daļa paredz bērnam tiesības uz tādiem dzīves apstākļiem un labvēlīgu sociālo vidi, kas nodrošina pilnvērtīgu fizisko un intelektuālo attīstību, tiesa uzskata, ka Bāriņtiesa ir vispusīgi izvērtējusi visus apstākļus un pieņēmusi bērna interesēm atbilstošākos lēmumus.

Bāriņtiesu likuma 22. panta ceturtā daļa noteic, ka, sagatavojot lietu par bērna aprūpes tiesību atjaunošanu (..) vecākam, bāriņtiesa:

1) noskaidro, vai ir zuduši iemesli, kuru dēļ vecākam tika atņemtas bērna aprūpes tiesības;

2) pieprasa vecāka dzīvesvietas sociālajam dienestam atzinumu par iespējām bērnam atgriezties vecāka aprūpē;

3) pieprasa no audžuģimenes, aizbildņa vai ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas informāciju par bērna un vecāka saskarsmi, garīgo un materiālo atbalstu bērna audzināšanā ārpusģimenes aprūpes laikā;

4) pieprasa citu informāciju, kas nepieciešama, lai pieņemtu pamatotu lēmumu.

Tiesa, izskatot lietu, ir konstatējusi un šajā spriedumā izanalizējusi visas atbildētājas veiktās darbības saskaņā ar minētā panta nosacījumiem, secinot, ka ar lietā konstatētajiem faktiskajiem apstākļiem ([5.1],[5.4]) Rīgas bāriņtiesa, lemjot par *D.F.* aprūpes tiesību neatjaunošanu pieteicējai, ir izpildījusi minētajā tiesību normā noteiktās prasības.

[5.13] Tiesas ieskatā Bāriņtiesa, pieņemot Lēmumu, ir pārbaudījusi lietā esošos materiālus un izvērtējusi pieteicējas norādītos iebildumus. Tādējādi pirms Lēmuma pieņemšanas, Rīgas bāriņtiesa ir pilnīgi un vispusīgi veikusi lietā nepieciešamo apstākļu noskaidrošanu, līdz ar to izpildījusi Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 59.panta pirmās daļas prasības, kas paredz, ka

pēc administratīvās lietas ierosināšanas iestāde iegūst informāciju, kas saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir nepieciešama, lai pieņemtu attiecīgo lēmumu. Lēmums izdots, ievērojot procesuālos un formālos priekšnoteikumus, tas atbilst materiālo un procesuālo tiesību normām un vispārējiem tiesību principiem. Tiesa arī konstatē, ka pieņemot Lēmumu, ir izvērtēts pieteicējas viedoklis, faktisko un tiesisko apstākļu maiņa izskatāmajā lietā, Lēmumā ir iekļauta norāde uz lietā savāktajiem pierādījumiem un piemērotām tiesību normām, līdz ar to Lēmums attaisno pieteicējai noraidīto lūgumu par aprūpes tiesību atjaunošanu pār meitu *D.F.*

Tiesa uzskata, ka, lemjot par *D.F.* aprūpes tiesību atjaunošanu pieteicējai, Rīgas bāriņtiesa ir rīkojusies samērīgi, jo pieteicējai joprojām pastāv aizgādības tiesības pār meitu, kaut arī tās uz laiku ir ierobežotas. Savukārt šis ierobežojums ir uzlikts bērna interesēs un neatņem pieteicējai tiesības gādāt par meitu un realizēt savas saskarsmes tiesības atbilstoši Civillikuma 181.pantam.

[5.14] Tiesa paskaidro, ka, mainoties faktiskajiem apstākļiem, pieteicējai saskaņā ar Civillikuma 203.panta trešo daļu ir tiesības vērsties Rīgas bāriņtiesā un lūgt atjaunot atņemtās aprūpes tiesības.

[5.15] Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, tiesa atzīst, ka Rīgas bāriņtiesas Lēmums neatjaunot *J.F. D.F.* aprūpes tiesības pieņemts atbilstoši tā brīža faktiskajai situācijai, tas ir tiesisks un pamatots, savukārt pieteicējas pieteikums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu un prasījums atjaunot aprūpes tiesības atzīstams par nepamatotu un ir noraidāms.

[6] 2009.gada 25.septembrī pieteicēja ir iesniegusi apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2009.gada 4.septembra spriedumu. Apelācijas sūdzībā pamatā norādīta pieteikumā iekļautā motivācija. Papildus apelācijas sūdzība pamatota ar šādiem apsvērumiem.

[6.1] Pieteicēja norāda, ka notikušais ar *D.F.* pieder pagātnei, un par pieteicējas vainu tiek lemts kriminālllietas ietvaros, savukārt *A.A.* kopš 2008.gada 5.maija atrodas apcietinājumā līdz ar to nevar bērnu apdraudēt. Notikušais ar *D.F.* bija iemesls pieteicējai pārvērtēt savu rīcību un apzināt kļūdas, kā arī tās turpmāk nepieļaut. Pieteicēja uzskata, ka tiesai bija jāvērtē pieteicējas šī brīža attieksme, nevis jāņem vērā notikušais, ko vairs mainīt nevar. Pieteicēja nepiekrīt tiesas secinājumam, ka pieteicējai trūkst izpratnes par bērna aprūpē un uzraudzībā pieļautajām kļūdām, kā arī tiesa citējusi pieteicējas teikto izraujot no konteksta, tādējādi sagrozot teiktā nozīmi un jēgu.

[6.2] Tiesa atsaukusies uz 2008.gada 25.augusta nodibinājuma ,,Centrs Dardedze" psihologa atzinumu, kopš kura sastādīšanas pagājis jau vairāk nekā gads, līdz ar to atsaukšanās uz šo psihologa atzinumu nav korekta.

[6.3] Tiesa spriedumā norādījusi, ka pieteicēja nepiedalījās konsultācijās pie psihologa Liepājā, jo pieteicēja strādā divās darba vietās, uztur dzīvokli un abus bērnus, kā arī liedz to darīt materiālais stāvoklis, līdz ar to tiesa secināja, ka pieteicējas prioritātes ir materiālās vērtības nevis meita. Šāds tiesas secinājums ir

absurds un aizvainojošs, jo tiesai bija zināms, ka bērna tēvs nestrādā un pieteicēja ir vienīgā, kas uztur bērnus. Pieteicēja norāda, ka došanās uz regulārām psihologa konsultācijām Liepājā fiziski nav iespējami, ja šīs konsultācijas notiktu Rīgā, pieteicēja tās apmeklētu.

[6.4] Latvijas Republikas Satversmes 110.pants nosaka, ka valsts aizsargā un atbalsta ģimeni, vecāku un bērna tiesības, kā arī pieteicēja atsaucas uz Konvencijas 9.panta pirmo daļu. Rīgas bāriņtiesas un pirmās instances tiesas nolēmums aizskar pieteicējas kā mātes, gan *D.F.* kā bērna tiesības. Pieteicēja uzskata, ka mātes šķiršana no maza bērna attālina un atsvešina, kā arī nākotnē var negatīvi ietekmēt un radīt šķēršļus patiesi tuvām un sirsnīgām attiecībām ģimenē.

[7] 2009.gada 30.oktobrī saņemti atbildētājas paskaidrojumi par pieteicējas apelācijas sūdzību. Atbildētāja uzskata, ka pieteicējas apelācijas sūdzība ir nepamatota. Pieteicēja norāda uz spriedumā ietverto secinājumu nepamatotību un pauž savu subjektīvo vērtējumu attiecībā uz tiem, bet savu viedokli nepamato ar racionāliem un loģiskiem argumentiem. Tiesa spriedumu pieņēma, pamatojoties uz visu lietā esošo materiālu vispusīgu, pilnīgu un objektīvu vērtējumu. Tas, ka pieteicēja nepiekrīt tiesas spriedumā norādītajam, nevar būt pamats secinājumam, ka tiesa ir pārkāpusi normatīvajos aktos noteikto vai izdarījusi nepareizus secinājumus.

[8] Tiesas sēdē 2010.gada 25.janvārī pieteicēja uzturēja pieteikumu un apelācijas sūdzību, minēja iepriekš norādītos argumentus.

Paskaidroja, ka ļoti vēlas atgūt *D.F.* aprūpes tiesības, lai bērns dzīvotu kopā ar pieteicēju, justu mātes mīlestību un rūpes. *A.A.* ir apcietinājumā un bērnu ietekmēt nevarēs. Nepieļaus iespēju, ka ar bērnu notiktu kāds nelaimes gadījums. Ar bērna tēvu *F.F.* ir ļoti labas attiecības, regulāri zvana *F.F.* un sarunājas ar meitu, apciemo reizi mēnesī. Šobrīd deklarējusi dzīvesvietu Olainē.

[9] Apgabaltiesa, ievērojot, ka prasījums ir par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, kā arī to, ka, iespējams, ir mainījušies lietas faktiskie apstākļi kopš Rīgas bāriņtiesas Lēmuma pieņemšanas 2009.gada 25.martā, pieaicināja lietā kā iestādi atbildētāja pusē Olaines novada bāriņtiesu, kurai ir piekritīgs lēmums par aprūpes tiesību atjaunošanu atbilstoši pieteicējas deklarētajai dzīvesvietai.

[10] 2010.gada 24.maijā Administratīvajā apgabaltiesā saņemts Olaines novada bāriņtiesas 2010.gada 12.maija lēmums „Par bērna *D.F.* aprūpes tiesību atjaunošanu *J.F.*" (turpmāk – Olaines novada bāriņtiesas lēmums), ar kuru nolemts neatjaunot *J.F.* bērna *D.F.* aprūpes tiesības.

Lēmumā norādīts turpmāk minētais.

[10.1] 2010.gada 1.februārī Olaines novada bāriņtiesā saņemts *J.F.* iesniegums, kurā viņa lūdz atjaunot *D.F.* aprūpes tiesības. Iesniegumā norādīts, ka *J.F.* 2010.gada 7.janvārī deklarējusi dzīvesvietu */adrese/*, kā arī pastāvīgi dzīvo Olainē. Strādā Rīgā, SIA „*/Nosaukums/*", un mājās - individuālo darbu par manikīri. Vidējie ienākumi mēnesī ir ap Ls 300, līdz ar to var materiāli nodrošināt meitu. Dzīvesvietā ir piemēroti apstākļi meitas uzņemšanai. Ar meitu tiekas vienreiz mēnesī un katru dienu sazvanās. Ar meitas tēvu *F.F.* ir vienošanās, tēvs neliedz tikšanos ar meitu un piekrīt, ka *J.F.* atjauno aprūpes tiesības. *J.F.* paskaidroja, ka viņas vecākā meita *V.F.* patlaban dzīvo un mācās Īrijā. *D.F.* dzīvo pie tēva, *F.F.* viņu apmeklē apmēram reizi mēnesī vai divos mēnešos. Biežāk nav iespējams, jo ciemošanās izmaksā dārgi, jāmitinās viesnīcā. *J.F.* Liepājā ir māte un brālis, taču viņa ir atsvešinājusies no radiniekiem. *J.F.* patlaban dzīvo */adrese/*.

[10.2] 2010.gada 2.februārī bāriņtiesas locekles *V.V.* un *D.L.* pārbaudīja dzīves apstākļus *J.F.* faktiskajā dzīvesvietā */adrese/*, un konstatēja, ka dzīvoklī nav bērna gultiņas, bet kopumā dzīves apstākļi ir atbilstoši, lai šeit uzturētos bērns. *J.F.* solīja, ka bērna gultiņu iegādāsies tuvākajā laikā. Sarunā ar bāriņtiesas locekli *D.L. J.F.* apgalvoja, ka katru vakaru sazvanās ar meitu, noskaidro, kā pagājusi diena. *J.F.* neatzīst sevi par vainīgu notikušajā ar *D.F.*, jo nav bijusi mājās, kad draugs *A.A.* bija vardarbīgs pret bērnu. Nepiekrīt arī tam, ka vardarbība bijusi ilgstoša, jo meita bieži pati guvusi zilumus spēlējoties. *J.F.* apgalvoja, ka *F.F.* lieto rupjus vārdus bērna klātbūtnē. *J.F.* radies iespaids, ka *D.F.* baidās no tēva stingrības.

[10.3] 2010.gada 15.februārī *J.F.* informēja bāriņtiesu, ka ir uztraukusies par *D.F.* veselību, jo pirms nedēļas *D.F.* bijusi augsta temperatūra, un tēvs bijis alkohola reibumā. Bāriņtiesa par šo faktu informēja Liepājas bāriņtiesu.

Tā kā *J.F.* sūdzējās par naudas trūkumu kā iemeslu retajām tikšanās reizēm ar *D.F.*, tad bāriņtiesas priekšsēdētāja *I.V.* piezvanīja *F.F.* un vienojās, ka viņš atļaus *J.F.* paņemt bērnu uz nedēļas nogali padzīvot Olainē. *J.F.* dzirdēja šo telefona sarunu un saprata iespēju ilgstošāk kontaktēties ar meitu savā dzīvesvietā bāriņtiesas uzraudzībā.

[10.4] 2010.gada 15.marta bāriņtiesā saņemta Liepājas bāriņtiesas atbilde, kurai pievienota psiholoģes *A.K.* atskaite par veikto sociālo rehabilitāciju *D.F.*, dzīves apstākļu pārbaudes akts un Liepājas PII „Zīļuks" raksts par *D.F. A.K.* secinājusi, ka rehabilitācijas laikā ar meiteni ir izveidojies kontakts, nodarbību apmeklējums bijis regulārs. Lai gan krīzes simptomātika saglabājusies, *D.F.* ģimene veiksmīgi tiek galā ar apstākļiem, spēj izprast grūtības un meklēt palīdzību nepieciešamības gadījumā.

Liepājas bāriņtiesas atsūtītajā dzīves apstākļu pārbaudes aktā konstatēts, ka dzīves apstākļi tēva dzīvesvietā piemēroti *D.F.* audzināšanai.

PII „Zīļuks" vadītāja *D.C.* informējusi, ka *D.F.* apmeklē viņas vadīto iestādi kopš 2009.gada 29.oktobra. Meitene aktīva, grupā uzņēmusies līderes lomu. Katru dienu meiteni uz izglītības iestādi pavada un izņem no tās tēvs *F.F. D.F.* uz izglītības iestādi ved regulāri. Meitene pilnībā nodrošināta ar nepieciešamajiem mācību līdzekļiem. Apģērbs vienmēr tīrs un akurāts. Ar izglītības iestādi

sadarbojas tikai tēvs - apmeklē vecāku sapulces, sagatavo *D.F.* svētku pasākumiem, sarūpē skaistus tērpus un maskas. *D.F.* ar tēvu ļoti tuvas un mīļas attiecības. Ja tēvam gadās aizkavēties darbā, meitene ļoti uztraucas un pārdzīvo. Ikdienā meitene runā tikai par tēvu, mati vispār nepieminot.

[10.5] 2010.gada 1.martā bāriņtiesas priekšsēdētāja centās pārbaudīt dzīves apstākļus *J.F.* deklarētajā dzīvesvietā */adrese/* un konstatēja, ka dzīvoklī neviena nav. Kaimiņiene informēja, ka šeit dzīvo *R.Š.* un svešas personas nav manītas.

2010.gada 11. un 19.martā bāriņtiesa centās atkārtoti pārbaudīt dzīves apstākļus *J.F.* dzīvesvietā */adrese/*, taču konstatēts, ka dzīvoklī neviena nav.

2010.gada 22.martā *J.F.* informēja bāriņtiesu, ka rīt, 23.martā, izlido uz Īriju pie vecākās meitas *V.F.* Vakar, 21.martā, ir apciemojusi *D.F.*, bijušas zvēru dārzā un kafejnīcā. Vēl bijusi pie meitas 13.martā. Meitas un mātes attiecības esot labas. Dzīvoklis */adrese/*, vairs netikšot īrēts, un *J.F.* izdeklarēsies no dzīvokļa */adrese/*.

2010.gada 11.maijā bāriņtiesā saņemts PA „Olaines sociālais dienests" atzinums, kurā norādīts, ka *J.F.* sarunā ar sociālo darbinieci informējusi, ka nolēmusi palikt uz dzīvi Īrijā un ir vienojusies ar *J.F.*, ka vedīs uz turieni arī *D.F.*, ja tiks atjaunotas aprūpes tiesības. Pēc *J.F.* teiktā, *F.F.* nebūs iebildumu pret *D.F.* aizvešanu uz Īriju, tikai viņš gribot pārliecināties, ka *J.F.* tur iekārtojusies, un bērnam būs piemēroti apstākļi dzīvošanai. Savukārt no Liepājas sociālā dienesta saņemta informācija, ka *F.F.* nepiekrīt bērna aizvešanai uz Īriju. *J.F.* nav vērsusies Liepājas sociālajā dienestā, nav tikusies ar sociālo darbinieci, lai risinātu sociālās problēmas.

PA „Olaines sociālais dienests" secina, ka nav iespējams dot objektīvu un pamatotu atzinumu par aprūpes tiesību atjaunošanu *J.F.*, jo notikusi tikai viena saruna un, vairākas reizes apsekojot dzīvesvietu, nav bijusi iespēja satikt *J.F.*

[10.6] Bāriņtiesā sastādīta riska novērtējuma anketa *J.F.* Tajā konstatēts, ka nav pietiekamas informācijas par *J.F.* atkarībām, viņas reakciju uz bērna deviantu uzvedību, *J.F.* pieredzi par vardarbību vai agresīvu uzvedību ģimenē, par vardarbības pieredzi, kura gūta bērnībā. Norādīts, ka *J.F.* izvēlas partnerus ar atkarības problēmām, pilnībā neizprot bērna emocionālās vajadzības, kontakta nepieciešamību. Tikšanās ar bērnu ir retas, iespējama atsvešināšanās. *J.F.* noliedz vardarbību, iespējams atbalsts varmākam. Viņa spēj sevi nodrošināt materiāli, bet atzīst grūtības regulāri apciemot meitu. *J.F.* paziņu lokā ir personas ar kriminālu pieredzi.

*J.F.* arī neatzīst problēmas nopietnību, līdz ar to vāji sadarbojas ar pašvaldības institūcijām, neinformējot sociālo dienestu, pamet valsti.

Riska analīzes kopsavilkumā norādīts, ka būtiskākos riskus veido *J.F.* pasīvā attieksme un problēmas nepilnīga atzīšana. Māte neizrāda iniciatīvu, lai ar bērnu tiktos biežāk, neatveda uz savu dzīvesvietu. Tāpat māte nav pietiekami risinājusi savas psiholoģiskās grūtības. Secināts, ka nav ieteicams atjaunot aprūpes tiesības.

[10.7] 2010.gada 12.maijā notika bāriņtiesas priekšsēdētājas telefoniska saruna ar *J.F.*, kas informēja, ka šodien nevarēs ierasties uz bāriņtiesas sēdi darba apstākļu dēļ un lietu lūdz izskatīt bez viņa klātbūtnes. Informēja, ka *J.F.* meitu apciemojusi divas reizes janvārī vienu reizi februārī, vienu reizi martā. Kopš 23.marta

ar *J.F.* nav nekāda kontakta. *F.F.* kategoriski iebilst pret to, ka meita tiktu izvesta uz Īriju, jo nevēlas mainīt *D.F.* ierasto vidi. *J.F.* nav devusi uzturlīdzekļus meitai, tikai iegādājusies apģērbu.

2010.gada 12.maija bāriņtiesas sēdē *J.F.* pilnvarotā persona zvērināts advokāts V.Andrejevs uzturēja prasību atjaunot *J.F. D.F.* aprūpes tiesības. Uzskata, ka jau sākotnēji aprūpes tiesības bija atņemtas nepamatoti. Ja aprūpes tiesības atjaunos, *J.F.* atgriezīsies Latvijā. Viņai jau ir biļete uz 27.maiju, jo tad notiks tiesas sēde. Uzsvēra, ka pati *J.F.* nav bijusi vardarbīga pret bērnu.

[10.8] Bāriņtiesa vadoties no lietā esošajiem materiāliem un no tiem izrietošiem objektīviem un racionāliem apsvērumiem, secina, ka nav pamata atjaunot *D.F.* aprūpes tiesības *J.F*. Māte nav apzinājusi problēmas nopietnību, nav pilnībā izpratusi bērna emocionālās vajadzības, nav turpinājusi iesākto darbu ar psihologiem. *J.F.* neizmantoja iespēju tikties ar *D.F.* pie sevis dzīvesvietā, lai varētu ilgstošāk kontaktēties ar bērnu. Pārbaudītajās dzīvesvietās (gan deklarētajā, gan faktiskajā) *J.F.* sastapta tikai vienu reizi, pēc tam, kad tika telefoniski informēta par gaidāmo pārbaudi, tāpēc bāriņtiesai ir pamats uzskatīt, ka faktiski *J.F.* šajās dzīvesvietās nedzīvoja. Pārbaudītā dzīvesvieta */adrese/,* nebija sagatavota bērna uzņemšanai, tajā nebija bērna gultas. Turklāt kopš šī gada 23.marta *J.F.* ir pārcēlusies dzīvot uz Īriju, līdz ar to bāriņtiesa nevar pārbaudīt viņas ģimenes dzīves apstākļus un izvērtēt, vai tie ir piemēroti bērna audzināšanai. Tāpat arī PA „Olaines sociālais dienests" nav varējis izvērtēt *J.F.* spējas nodrošināt bērnam drošu vidi, jo vairākkārtējās apsekošanās dienesta darbinieki nav sastapuši *J.F.* deklarētajā dzīvesvietā.

[11] Uz tiesas sēdi 2010.gada 27.maijā pieteicēja neieradās. Juridiskās palīdzības sniedzējs zvērināts advokāts V. Andrejevs paskaidroja, ka tika slēgta lidosta izlidošanai no Dublinas un Londonu, līdz ar to pieteicēja attaisnojošu iemeslu dēļ izrietoši nav varējusi ierasties no Londonas uz Rīgu uz tiesas sēdi. Par šo faktu pierādījumus neiesniedza, tikai uzrādīja izdrukas par iepriekš elektroniski iegādātu biļeti no Dublinas un Londonu. No pieteicējas tiesā nav saņemta nekāda informācija – ne pa pastu, ne elektronisko pastu, ne telefoniska.

Uz tiesas sēdi neieradās *D.F.* likumiskā pārstāvja – Liepājas pilsētas bāriņtiesas – pārstāvis. Tiesā saņemts lūgums lietu izskatīt bez Liepājas bāriņtiesas pārstāvja, jo bāriņtiesai nav iespējams nodrošināt pārstāvja ierašanos.

Apgabaltiesa atzina, ka par tiesas sēdi pienācīgā kārtībā minētajām personām paziņots un lietu iespējams izskatīt bez neieradušos procesa dalībnieku klātbūtnes.

[12] Iestāžu pārstāves pieteikumu un apelācijas sūdzību neatzina, minēja iepriekš norādītos argumentus. Papildus paskaidroja turpmāk minēto.

Rīgas bāriņtiesas pārstāve norādīja, ka Lēmumā norādītie iemesli aprūpes tiesību neatjaunošanai nav atkrituši. Pieteicēja Rīgas bāriņtiesā vairs nav

vērsusies, nekāda sadarbība nav bijusi, Rīgas bāriņtiesa nevar sniegt kādu papildus informāciju uz lietas izskatīšanas brīdi

Olaines novada bāriņtiesas pārstāve norādīja, ka uzskata – deklarēšanās Olaines novadā bijusi tikai formāla, jo praktiski pieteicēja nedzīvoja ne deklarētajā adresē, ne īrētajā dzīvoklī. Apsekot īrēto dzīvokli bija iespējams tikai vienu reizi, kad iepriekš par to telefoniski vienojās ar pieteicēju. Savukārt deklarētajā adresē dzīvojošās personas *J.F.* nepazīst, atļauju deklarēties devis *A.K.* (pašreizējo iedzīvotāju dēls), *J.F.* nekad nav dzīvoklī dzīvojusi.

Bāriņtiesa konstatēja, ka *J.F.* ir liela vēlme atjaunot aprūpes tiesības. Bāriņtiesa cerēja, ka būs iespējams aprūpes tiesības atjaunot. Bāriņtiesa ieguldīja lielu darbu – iesaistīja sociālo dienestu, psihologu, uzsāka kontaktu ar bērna tēvu un Liepājas bāriņtiesu. Tēva atļāva *J.F.* bērnu paņemt uz nedēļas nogali ciemoties Olainē, tomēr no pieteicējas puses bija formāla attieksme pret visu procesu. Bērns pie mātes netika atvests, pieteicēja nesadarbojās ar Olaines sociālo dienestu un rehabilitācijas iestādi. Vēl nesagaidot attiecīgos atzinumus, pieteicēja paziņoja, ka izdeklarēsies no Olaines novada, jo pārceļas uz Īriju pie vecākās meitas uz turpmāku dzīvi ārpus Latvijas. Tēvs sākotnēji piekrita aprūpes tiesību atjaunošanai, bet kategoriski iebilda meitas izvešanai uz Īriju. Pēc aizbraukšanas nekāda sadarbība ar pieteicēju nav notikusi.

Bāriņtiesa uzskata, ka pieteicēja joprojām neapzinās problēmas būtību, ka bērns ir cietis no vardarbības, neaptver to, kas notika ar bērnu. Bāriņtiesai pieteicēja skaidroja, ka bērns ir kritis un meiteni savainojis suns. Pati bijusi darbā, un to, vai *A.A.* ir kaut ko *D.F.* nodarījis, viņa nevar pateikt. Viņai ir vēlme atjaunot aprūpes tiesības, redzams, ka pieteicēja meitu mīl, bet praktiska vēlmes realizācija izpaliek. Materiālās vērtības tiek stādītas augstāk par garīgajām, nenotiek sadarbība ar sociālo dienestu un rehabilitācijas iestādēm. Materiālais nodrošinājums nekad nav bijis šķērslis aprūpes tiesību atjaunošanai, tomēr tagad arī par iespējamo dzīvesvietu Olaines bāriņtiesa nevar sniegt ziņas, jo pieteicēja no Latvijas ir izbraukusi, kā pati norādīja, uz pastāvīgu dzīvi Īrijā.

[13] Trešā persona *F.F.* paskaidroja, ka neiebilst pret aprūpes tiesību atjaunošanu *J.F.*, bet nevēlas, lai *J.F.* izvestu *D.F.* no Latvijas uz Īriju. Nekad nav devis šādu piekrišanu, teicis, ka vēlāk – kad meita būs vecāka un pati varēs pieņemt lēmumus – tad varētu izvēlēties dzīvot pie mātes, kam *F.F.* neiebilstu. *F.F.* nekad nav liedzis mātei tikties ar meitu, *D.F.* vienmēr stāsta par māti, nekad nav teicis ko sliktu par māti. *J.F.* meitu mīl, brauca ciemos reizi vai divas mēnesī, zvanīja ļoti bieži. Arī tagad no Īrijas zvana vairākas reizes nedēļā, atsūtīja apģērbu, arī pirms tam pirka. Esot kopā ar māti, *D.F.* jūtas labi, pēc aizbraukšanas skumst. Pa tālruni *D.F.* runā ar māti, bet dažreiz nerunā – vispār vāji reaģē uz telefonu, iespējams, tās ir traumas sekas.

*D.F.* turpina medicīnisko rehabilitāciju. Neiroloģisku traucējumu dēļ reizēm, piemēram, ejot pa kāpnēm, neklausa labā kāja. Kopumā traumas bija ļoti smagas, rehabilitācija turpinās. *D.F.* vingro, ir nopirkts velosipēds. Ārsti saka, ka

tās ir traumas sekas, nav zināms, vai traucējumi būs paliekoši. Emocionāli *D.F.* jūtas labāk – labi iejutusies bērnudārzā, runājas ar visiem, spēlējas, vairs nebaidās no svešiem cilvēkiem.

*J.F.* nav izpratusi notikušo. Kad *F.F.* jautājis, kas notika ar bērnu, *J.F.* atbild, ka bērns nav sists, bet nokritis. *J.F.* noliedz vardarbību. *F.F.* uzskata, ka *J.F.* notikušo ir izpratusi daļēji, domā, ka *J.F.* tomēr zina, kas notika, jo no fotogrāfijām, ko *F.F.* aplūkojis, redzams, ka kritiena rezultātā tādas traumas iegūt nav iespējams – lūpas pārsistas, visa mugura un rokas zilas. Bija arī salauzta roka, ko *J.F.* noliedz. Nav saprotams, kāpēc *J.F.* aizstāv *A.A.*, ilggadīgu narkomānu.

## Motīvu daļa

[14] Noklausījusies administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus un izvērtējusi lietas materiālus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[15] APL 307.panta ceturtā daļa noteic, ka gadījumā, kad tiesa, izskatot apelācijas sūdzību, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa, izskatot lietu, pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus un sniegusi izvērsti motivētu šo apstākļu juridisko novērtējumu.

Izvērtējot pirmās instances tiesas spriedumā ietverto argumentāciju, apgabaltiesa atzīst, ka tā ir pareiza un pilnībā pietiekama, līdz ar to apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas spriedumā ietvertajai argumentācijai un to neatkārto.

[16] Apelācijas instancē saņemts Olaines novada bāriņtiesas lēmums, ar kuru nolemts neatjaunot pieteicējai *D.F.* aprūpes tiesības.

Apgabaltiesa konstatē, ka gan Rīgas bāriņtiesas Lēmumā, gan Olaines novada bāriņtiesas lēmumā iestādes atsaucas uz Civillikuma 203.panta pirmās daļas 2. un 5.punktu un trešo daļu.

Saskaņā ar Civillikuma 203.panta pirmās daļas 2. un 5.punktu bērna aprūpes tiesības vecākam tiek atņemtas, ja bāriņtiesa atzīst, ka bērns atrodas veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos vecāka vainas dēļ (vecāku apzinātas rīcības vai nolaidības dēļ) un ir konstatēta vecāka vardarbība pret bērnu vai ir pamatotas aizdomas par vecāka vardarbību pret bērnu. Šajos gadījumos aprūpi īsteno otrs vecāks, bet, ja arī tam ir šķēršļi, bāriņtiesa gādā par bērna ārpusģimenes aprūpi.

Saskaņā ar minētā panta trešo daļu atņemtās aprūpes tiesības vecākam atjauno, kad bāriņtiesa atzīst, ka vairs nepastāv šā panta pirmajā daļā minētie apstākļi.

[17] Apgabaltiesa konstatē – Olaines novada bāriņtiesas lēmumā *(lietas 198.-199.lapa)* pamatoti atzīts, ka nav atkritis galvenais iemesls aprūpes tiesību atņemšanai – vēl aizvien pastāv pamatotas aizdomas, ka pret *D.F.* ilgstošā laika periodā tika veikta vardarbība, kuru pieteicēja nenovērsa, kā rezultātā pieļāva, ka bērns guva dzīvībai un veselībai bīstamas traumas (slimnīcā *D.F.* nogādāta komas stāvoklī, traumu sekas ir paliekošas un vēl aizvien turpinās medicīniskā rehabilitācija).

Abos bāriņtiesu lēmumos par aprūpes tiesību neatjaunošanu sekundāri ir apsvērumi par pieteicējas mantisko stāvokli vai iespējām nodrošināt meitai labvēlīgus materiālos apstākļus un dzīvesvietu. Lietā nav strīda par to, ka pieteicējas finansiālā situācija ir atbilstoša bērna uzturēšanai. Galvenokārt lietā ir strīds par to, vai pieteicēja ir apzinājusies savu vainu notikušajā, pieļaujot ilgstošu bērna dzīvības un veselības apdraudējumu. Tikai šādā gadījumā, apzinoties situāciju kopumā, sadarbojoties ar bāriņtiesu, sociālo dienestu, saņemot psiholoģisku palīdzību un iegūstot sociāli atbilstošas uzvedības iemaņas, ir iespējams iegūt pārliecību par to, ka mātes vainas dēļ bērns turpmāk nenokļūs veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos un attiecīgi ir atjaunojamas aprūpes tiesības

Apgabaltiesa secina, ka *J.F.* turpina noliegt ne tikai *A.A.* vardarbību, bet arī atsakās kopumā uztvert bērnam nodarīto miesas bojājumu apjomu un smagumu, tādējādi kopumā neatzīstot to, ka pati pieteicēja nav nodrošinājusi bērna interesēm atbilstošu uzraudzību, pārkāpjot bērna tiesības uz dzīvības, veselības un attīstības aizsardzību, jo nav varējusi vai gribējusi pasargāt *D.F.* no vardarbības. Neskatoties uz to, ka pieteicēja ļoti vēlas atgūt aprūpes tiesības, meitu ļoti mīl un rūpējas par materiālām vajadzībām, tomēr redzams, ka pieteicēja turpina noliegt vardarbības faktu, neatzīst to, ka nav pienācīgi pildījusi vecāku pienākumus. No Olaines novada bāriņtiesas lēmuma redzams, ka pieteicējas sadarbība ar bāriņtiesu vērtējama kā neapmierinoša, pieteicēja nav adekvāti savai vēlmei atjaunot aprūpes tiesības sadarbojusies ar iesaistītajām institūcijām, kas ļautu mainīt iepriekš izteikto viedokli par aprūpes tiesību atņemšanas iemeslu atkrišanu. Par minēto papildus liecina pieteicējas rīcība, pilnībā pārtraucot sadarbību ar bāriņtiesu un atstājot Latvijas Republikas teritoriju, lai pārceltos uz pastāvīgu dzīvi Īrijas Republikā.

[18] Ievērojot minēto, apgabaltiesa noraida apelācijas sūdzības argumentus par to, ka *J.F.* ir pārvērtējusi savu rīcību, apzinājusies kļūdas un tās turpmāk nepieļaus. Izvērtējot pieteicējas šā brīža attieksmi, inerto sadarbību ar bāriņtiesu Olaines novada bāriņtiesas lēmuma izdošanas procesā, secināms, ka

pieteicēja savu attieksmi šobrīd nav mainījusi, kā arī neveic sociālo un psiholoģisko korekciju.

Nepamatoti ir argumenti par nepamatotu bērna un mātes šķiršanu, jo, kā konstatējams no lietas materiāliem, saskarsmi ar meitu nav kavējis ne *F.F.*, ne bāriņtiesas. To noteikusi pašas pieteicējas vēlme dzīvot un gūt ienākumus sākotnēji citā administratīvajā teritorijā, bet pēc tam arī pārceļoties uz pastāvīgu dzīvi citā valstī. Tādējādi šķēršļus patiesi tuvām *J.F.* un *D.F.* attiecībām nav radījušas iestādes, bet pašas pieteicējas noteikto prioritāro vērtību diktēta rīcība.

**Rezolutīvā daļa**

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

**nosprieda:**

*J.F.* pieteikumu par nepilngadīgās *D.F.* aprūpes tiesību atjaunošanu noraidīt.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

| | | |
|---|---|---|
| Tiesas sēdes priekšsēdētāja | *(paraksts)* | S.Zakrevska |
| Tiesneses | *(paraksts)* | I.Amona |
| | *(paraksts)* | Z.Kupce |

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās apgabaltiesas tiesnese S.Zakrevska
Rīgā, 2010.gada 3.jūnijā